

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

**Pojištění a pojistné smlouvy v rámci
veřejného sektoru**

Diplomová práce

Autor: Mgr. Sebastián Albl

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš LOUDA, CSc.

Plzeň, 2020

Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Pojištění a pojistné smlouvy v rámci veřejného sektoru“ zpracoval sám, pouze s využitím pramenů a citací v práci uvedených.

V Plzni, dne 29. března 2020

Mgr. Sebastián Albl

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu diplomové práce, JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za pomoc při výběru literatury, vstřícné jednání a za cenné rady, které mi poskytl.

Obsah

ÚVOD	1
1	Historie pojišťovnictví..... 2
1.1	Nejstarší formy pojišťovnictví 2
1.2	Pojišťovnictví v období novověku 3
1.3	Historie pojišťovnictví u nás 4
2	Definice pojištění 10
2.1	Členění pojištění..... 12
2.2	Členění komerčního pojištění..... 13
3	Druhy pojištění 15
3.1	Formy pojištění..... 15
3.2	Druhy pojištění – pojistné produkty 18
3.2.1	Neživotní pojištění..... 19
3.2.2	Pojištění majetku 20
3.2.3	Pojištění majetku obyvatelstva 22
3.2.4	Pojištění podnikatelských a průmyslových rizik – majetkové pojištění..... 24
3.2.5	Pojištění zemědělských rizik 26
3.2.6	Pojištění finančních ztrát 28
3.2.7	Pojištění právní ochrany 32
3.2.8	Pojištění odpovědnosti za újmu 34
4	Pojistná smlouva..... 47
4.1	Právní úprava pojistné smlouvy 47
4.2	Pojistné pojmy 48
4.3	Účastníci pojistného vztahu..... 49
4.4	Vznik pojistné smlouvy..... 50
5	Funkce pojišťovacího makléře 54

5.1	Co pojišťovací makléř dělá	55
6	Subjekty veřejné správy a jejich obchodní společnosti.....	58
6.1	Obchodní společnosti veřejnoprávních korporací	60
7	Hospodaření veřejnoprávních korporací a jejich obchodních společností	62
8	Veřejné zakázky	64
8.1	Druhy veřejných zakázek	65
8.2	Zadavatel	66
9	Příklad veřejné zakázky na pojištění majetku	68
9.1	Předmět plnění veřejné zakázky	69
9.2	Požadovaná ujednání v návrhu pojistné smlouvy	80
10	Závěr.....	84
11	Cizojazyčné resumé.....	86
<u>12</u>	<u>Klíčová slova:</u>	<u>88</u>
13	Seznam použité literatury	89

ÚVOD

Za téma své diplomové práce jsem si zvolil pojištění a pojistné smlouvy v rámci veřejného sektoru. Oblast pojištění považuji za velice zajímavou a velmi důležitou, a to jak v oblasti soukromého života, tak v oblasti veřejné správy. Pojištění je velice důležitý nástroj řízení rizik a eliminace finančních dopadů na společnost. Obor pojišťovnictví není vůbec jednoduchý. Spojuje v sobě více vědních odvětví jako je právo, ekonomie, ale částečně i technické obory. Stejně tak, jak se specializují obory lidské činnosti, přizpůsobuje se jim i pojištění. V mé práci se snažím přiblížit tento obor společně se složitou problematikou veřejných zakázek. Na začátku své práce se zaměřuji na seznámení s historií pojišťovnictví, která má velký význam pro pochopení vývoje celého oboru. V další části se zaměřím na definici pojištění a jeho členění. Velkou část své práce věnuji tématu druhy pojištění a pojistné produkty. Zde ve stručnosti popisují rozdíl mezi odvětvím životního a neživotního pojištění, dále vysvětlují základní druhy pojištění jako pojištění majetku obyvatelstva, pojištění podnikatelských rizik a v neposlední řadě se zaměřuji na konkrétní pojistné produkty, bez jejichž objasnění není možné pokračovat v praktické části této práce. Dále se zabývám rozbohem a náležitostmi pojistné smlouvy, její právní úpravou, účastníky pojistného vztahu a vznikem pojistné smlouvy. Jako další kapitola jsem zvolil funkce pojišťovacího makléře, který je obzvláště v pojištění velkých pojistných rizik velmi důležitým článkem v řetězci pojištění. Další kapitola se věnuje subjektům veřejné správy a jejich obchodním společnostem. Snažím se v ní stručně popsat veřejnoprávní korporace, veřejný ústav, veřejný podnik a státní fondy. Dále se zaměřuje na obchodní společnosti veřejnoprávních korporací, což je pro další obsah zásadní. Na toto téma navazuje hospodaření veřejnoprávních korporací a jejich obchodních společností, kam bezpochyby spadá péče o majetek a s ním spojená eliminace možných rizik. V předposlední kapitole se věnuji veřejným zakázkám. Téma veřejných zakázek je velice rozsáhlé a vydalo by na několik odborných prací. Pro účel mého tématu se snažím stručně vysvětlit, co je veřejná zakázka, jaké jsou druhy veřejných zakázek a kdo je z pohledu zákona o zadávání veřejných zakázek zadavatel. V poslední části své práce uvádím příklad veřejné zakázky na pojištění majetku. Jedná se o praktickou ukázkou pojištění majetku a odpovědnosti ve veřejném sektoru. V úplném závěru je popsán předmět plnění veřejné zakázky včetně požadovaných ujednání ve smlouvě.

1 Historie pojišťovnictví

1.1 Nejstarší formy pojišťovnictví

Historie tohoto oboru sahá mnohem dále do minulosti, než by mnozí čekali. Pojišťovnictví se vyvíjelo stejně jako jiné obory lidské činnosti. Prvopočátky pojišťovnictví sahají až do doby kolem roku 2500 před naším letopočtem. Nejednalo se o klasickou formu komerčního pojištění, které známe dnes. Z tohoto období se samozřejmě nezachovalo mnoho, ale jsou známy dohody kameníků, kteří společně hradili náklady na pohřeb svého druha. Z doby přibližně 2000 let před naším letopočtem se dochovaly záznamy na hliněných destičkách o sdružení majitelů velbloudů. Z těchto záznamů bylo patrné, že toto sdružení zabezpečovalo své členy proti možným ztrátám, jež sebou neslo provozování obchodu a dopravy pomocí karavan. Ve staré Indii existovala jistá forma pojištění úvěru u určité kasty obchodníků. Dále například ve starověkém Řecku se zase vyvinula jakási forma sociálního pojištění pro vojáky. Pokud byl voják zmrzačen, dostal odškodné. Pokud by tento princip byl založen na pravidelné platbě vojáka nějakému subjektu, šel by tento druh pomoci přirovnat k dnešnímu životnímu pojištění.¹ Z římského práva známe institut tzv. *collegia*, tj. sdružení osob za účelem vydělení škody v případě majetkové ztráty. Známá je také smlouva *Foebus nautikum* a různé jiné dohody v oblasti námořní dopravy. Nic z toho však nelze považovat za opravdovou pojistnou smlouvu chápanou v dnešním smyslu.

Za historicky první pojišťovací smlouvu je považován dokument ze dne 13.2.1343. Tuto smlouvu uzavřeli před notářem v Pise pánové Amigueto Pinallo a Tomaso Grillo. Smlouva má zvláštní význam z pohledu pojišťovnictví, a to proto, že jako první smlouva se odkloňovala od námořních smluv (*Mutuum Nauticum*), používaných do té doby. Námořní smlouvy se začaly používat již v době před naším letopočtem. Tyto smlouvy zakládaly vztah mezi dopravcem a bankéřem, tedy mezi věřitelem a dlužníkem. Podle odborníků lze právě tyto smlouvy považovat za předchůdce pojistných smluv. Přesto mezi nimi existují významné rozdíly. Na rozdíl od klasických pojistných smluv, které mají za účel pokrýt případné pojistné nebezpečí a tím kompenzovat ztrátu pojištěnému, bylo hlavním účelem námořních smluv poskytnutí prostředků na financování obchodní cesty. Věřitel,

¹ KŘIVOHLÁVEK, Václav, J. Zárybnická. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Eupress, 2005. 215 s. ISBN 80-200-0797-0.

tedy ten, kdo finanční prostředky poskytl, měl podíl na zisku, a to tvořilo jeho odměnu.

Text této historické smlouvy je psán nejednoznačným jazykem a na první pohled se příliš nepodobá současným nebo i pozdně středověkým pojišťovacím smlouvám. Ovšem při podrobnějším zkoumání je zřejmé, že i přes jazyk smlouvy bylo jasným záměrem poskytnout pojištění, které se významem podobá dnešním druhům pojištění. Důvod proč obsah smlouvy nebyl jednoznačný byl tehdy platný církevní zákaz lichvy, který nutil smluvní strany k takové textaci, aby nemohla být vykládána jako v rozporu s tímto zákazem. Ze současných pojistných smluv jasně vyplývá, na co má pojištěný právo v případě ztráty. Tehdejší historické smlouvy specificky ustanovovaly, že smlouva je neúčinná, nedojde-li k žádné ztrátě, výsledek je však v obou případech stejný.²

Stejně tak rychle jak se rozvíjela společnost a mezinárodní obchod, rozvíjelo se i pojišťovnictví. Byli to právě italští obchodníci, kteří dále rozšířili znalosti využití pojištění do Evropy a Středomoří. Během patnáctého století došlo ke standardizaci významů v pojistných smlouvách.

Byly to právě přímořské státy, které k rozvoji pojišťovnictví nejvíce přispěly. Po Itálii se stala velmocí v oblasti pojišťovnictví Anglie. Anglie měla dostatek kapitálu i potencionálních klientů.

1.2 Pojišťovnictví v období novověku

Nejstarší pojišťovací ústavy vznikaly již ve druhé polovině 17. století. Potřebu zřídit tyto ústavy vyvolala často katastrofa s obrovským dopadem na majetek nebo život člověka. Jednou z takových katastrof byl požár v Londýně v roce 1666, který zničil velkou část města a to vedlo k založení pojišťovací společnosti Fire Office. V roce 1688 byly v Londýně položeny základy pojišťovací společnosti Lloyd's. Tato společnost nebyla původně založena jako pojišťovna, ale jako malá kavárna Lloyds Coffee v Tower Street v Londýně, kterou vlastnil Edward Lloyd. Zní to velice zvláště, že z původně malé kavárny mohl vzniknout jeden z největších pojišťovacích ústavů na světě, který nyní sdružuje desítky pojišťoven.³ Ve skutečnosti to je však docela logické. Tato kavárna totiž byla oblíbeným místem pro setkávání lodních kapitánů, rejdařů a obchodníků. Jak jsem již dříve zmiňoval, tehdejší pojištění se zaměřovalo převážně na pojištění námořní přepravy. Právě

² The Journal of Risk and Insurance, vol. 39, June 1972

³ Historicky první pojišťovací kontrakt [online]

v této kavárně se tak daly získat velmi důvěryhodné lodní zprávy. Obchodníci a přepravci se pak přímo v kavárně skládali úpisem na pojištění některých zásilek. Kavárna Lloyd's tedy nefungovala jako pojišťovna, ale jako pojišťovací trh, který umožňoval setkání poptávky a nabídky na krytí různých rizik. Později se kavárna přestěhovala do větších prostor a začala se zaměřovat na získávání informací o pohybu zboží z celého světa pomocí korespondentů v různých lodních přístavech. Pro zajímavost, v roce 1912 se někteří pojistitelé Lloyd's podíleli na pojištění Titanicu a po ztroskotání museli uhradit vzniklé škody.⁴

Pojišťovnictví se samozřejmě vyvíjelo i v dalších zemích. Například v Německu v 17. století existovaly takzvané „Brandgilden“ neboli „požární gildy“. Byla to jakási forma sdružení osob, založená pro zajištění vzájemné výpomoci v případě nouze. Tato forma vzájemné pomoci fungovala na základě smlouvy či dohody. Z těchto sdružení se v roce 1676 v Hamburku vyvinula první pojišťovna na evropském kontinentě.⁵

1.3 Historie pojišťovnictví u nás

Počátky pojišťovnictví na našem území jsou doloženy od konce 17. století. V roce 1699 podal český myslitel Jan Kryštof Bořek na tehdejší dobu originální návrh na zavedení požárního pojištění budov v Čechách. Jeho představa byla taková, že v každém městě bude založen protipožární fond vytvořený z příspěvků občanů. Vzhledem ke zpátečnickým postojům české vrchnosti k tomu však nedošlo. Až o desítky let později, v roce 1777, vznikl první pojišťovací ústav na českém území – „Pojišťovna proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, náradí a dobytku“ v Brandýse nad Labem, její trvání však nebylo dlouhé.

Právní úprava pojišťovací smlouvy byla poprvé oficiálně vyjádřena v rakouském občanském zákoníku roku 1811. Byla pojata jako tzv. smlouva odvážná. To znamenalo, že slibuje a přijímá naděje ještě nejistého prospěchu, jak bylo ustanoveno v § 1267 ABGB. Další důležitou právní úpravou byly patenty císaře Františka I. z roku 1819, který pojišťovnictví zařadil do sektoru soukromého podnikání. V roce 1827 byl v Praze založen Císařskokrálovský privilegovaný, český, společný, náhradu škody ohněm svedené pojišťující ústav. Hlavními zakladateli byli František Josef, hrabě z Vrtby, a Josef Matyáš, hrabě z Thunu a

⁴ Lloyd's Register Publications. www.webstore.lr.org [online]. [cit. 2020-01-10]

⁵ Střípky z historie pojišťovnictví: od požáru v Londýně k Národnímu divadlu. Měšec.cz [online]. 10. 10. 2018 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/stripky-z-historie-pojistovnictvi-od-pozaru-v-londyne-k-narodnimu-divadla/>

Hohensteinu, ti také zastávali vrcholné funkce. Název byl později změněn na První česká vzájemná pojišťovna. Od tohoto roku se nepřetržitě píše tradice českého pojišťovnictví. Přesto, že většině lidí dnes tento název nic neřekne, každý tuto instituci zná. Jedná se o předchůdkyni České pojišťovny, dnes tedy již nazvané Generali Česká pojišťovna. Hlavním cílem založení této pojišťovny bylo zabezpečit nemovitý majetek jak šlechty, tak poddaných proti nebezpečí požáru. Služby pojišťovny začala velmi rychle využívat široká veřejnost. Velké změny nastaly po zrušení poddanství v roce 1848. Teritoriální rozdělení země a přenesení veřejné správy do rukou vládních orgánů, znamenalo pro První českou pojišťovnu řadu změn. Všechny tyto okolnosti znamenaly pro společnost řadu finančních ztrát i přesto je však ustála a do dalších let vstupovala jako stále silnější instituce. Velkého hospodářského růstu se dočkala v poslední čtvrtině 19. století. Společnost vykazovala konstantní nárůst upsaného pojistného a zisků. Stejně tak jako se zvedal hospodářský výsledek, rostly i rezervní fondy na vyplácení pojistných událostí. Pojistný business však není jen o velkých ziscích, ale také o velkých škodách. Ta největší v 19. století je bezpochyby požár národního divadla dne 12.8.1881. Při této pojistné události bylo vyplaceno doposud největší pojistné plnění ve výši 297 890 zlatých. Takto velké vyplacené pojistné znamenalo velkou ekonomickou ztrátu. Nicméně si tímto pojistným plněním získala velkou prestiž a oblibu u českého národa. Z dnešního pohledu by se to dalo nazvat jako marketing k nezaplacení.⁶

První česká vzájemná pojišťovna nebyla samozřejmě jedinou pojišťovnou na našem trhu. V druhé polovině 19. století vznikaly spousty dalších pojišťoven, městské, rolnické a vzájemné. V roce 1869 byla založena pojišťovna Slavia, kterou můžeme na našem pojistném trhu vidět i dnes. Dále také Hasičská vzájemná pojišťovna a mnohé jiné.

Rozmachu pojišťovnictví bylo také třeba přizpůsobit legislativu. Jedním z nejdůležitějších předpisů upravující pojistné právo se stal císařský patent z 26. listopadu 1852 č. 253 ř. z., jímž se vydávala nová ustanovení o spolcích, nazývaný spolkový zákon. Tento zákon silně poškodil základní občanská práva, neboť zcela zakázal spolky politické a všechny ostatní podrobil přísné regulaci a státnímu dohledu. Je však také nutné říci, že jednotlivá ustanovení tohoto zákona počítala s velkým rozvojem podnikání. Hned v § 1 písm. b) se počítalo s existencí akciových společností. Zákon č. 253 ř. z. stál na principu koncesním, což

⁶ SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

znamenal, že stát musel dát předem souhlas k založení spolku. Je důležité vysvětlit, že zákon definoval jako spolky ty, v nichž se kapitál potřebný k podnikání opatruje akciemi, které se nabývají podle předpisů občanského práva. Tento fakt byl pro pojišťovnictví důležitý, neboť právě akciová společnost byla jedna ze dvou fakticky povolených forem pro zřízení pojišťoven.

Tato obecná právní úprava byla postupně doplňována. Ve vztahu k pojišťovně je důležité nařízení z 29. března 1869. Podle tohoto nařízení zemské vlády měly vykonávat dozor nad hospodařením pojišťoven, primárně měly dbát, aby byla chráněna práva pojištěnců.⁷

Další důležitý předpis byl vydán v roce 1880. Jednalo se o nařízení ministerstva vnitra, spravedlnosti, obchodu a financí č. 110 ř. z. zvaného pojišťovací regulativ. Byl to v podstatě prováděcí předpis ke spolkovému zákonu z roku 1852 a k obchodnímu zákoníku. Smyslem tohoto předpisu bylo ucelit a zformovat poměrně kusá ustanovení týkající se pojišťovnictví. V preambuli tohoto předpisu byly stanoveny hlavní cíle, zajištění řádné činnosti pojišťoven, práv pojištěnců a výkonu státního dozoru nad ústavou. Šlo například o doplnění některých podmínek pro založení pojišťovny, jako bylo složení určitého kapitálu. V akciové společnosti musel základní kapitál činit částku dosaženou násobkem sumy 100 tis. zlatých počtem odvětví, v nichž bylo provozováno pojištění, nejméně však 300 tis. zlatých. Pojišťovací regulativ také upravoval statut pojišťoven. Statut musel obsahovat vymezení firmy a jejího sídla, složení řídicích orgánů, zásady hlasování, svolávání valných hromad, formy veřejných vyhlášek zavazujících ústav a určení, ve kterých novinách budou tyto vyhlášky uveřejněny. Dále musela také pojišťovna přesně vymežit předmět a území svého podnikání. Tedy, jestli půjde o pojišťovnu životní, požární apod., a zda bude působit doma nebo i v cizině. Jedna z forem státního dohledu a kontroly byl závazek pojišťoven poskytovat kontrolním orgánům potřebnou součinnost. Mezi to patřilo předkládat jednou ročně zemskému ministerstvu vnitra závěrečné účty a účetní zprávy. V roce 1896 přichází nový pojišťovací regulativ, který vychází ze švýcarské a německé úpravy. Oficiálně byl vydán jako nařízení ministerstva vnitra, spravedlnosti, obchodu a financí č. 31 ř. z. z 5. března 1896. Úvodní ustanovení se příliš nelišila od předchozího regulativu a zachovávala základní principy v oblasti pojišťovnictví, jako zřízení na základě koncese, minimální kapitál, obsah stanov apod. Ke změně došlo v oblasti úpravy

⁷SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

pojistných podmínek, které již měly jasně definované náležitosti. Novinkou byla také unifikace vzorců pojistek a návrh, z nichž muselo být patrné sídlo společnosti, výše kapitálu pojišťovny, všeobecné pojistné podmínky a zmocnění jejich zaměstnanců. K dalším významným změnám v pojišťovacím regulativu došlo v období I. světové války. První změna proběhla nařízením ministerstva vnitra, spravedlnosti, obchodu a financí č. 160 ř. z. z 26. května 1916. Tímto nařízením se doplňovala některá ustanovení týkající se pojišťovacích podmínek, dispozice s cennými papíry atd. Mnohem důležitější je však nařízení těchto ministerstev z 29. prosince 1917 č. 521 ř. z., jež do pojišťovacího regulativu promítlo zásady ze zákona o pojišťovací smlouvě č. 501/1917 ř. z. Zákon o pojišťovací smlouvě byl velmi důležitý zákon pro tuto oblast. Jeho vývoj však nebyl vůbec jednoduchý. První návrh na komplexní právní úpravu padl již v roce 1870 na ministerstvu spravedlnosti, osnova tohoto zákona se stala předmětem jednání rakouských pojišťoven. Jejich stanoviska byla však odmítavá a navrhovaly vlastní úpravu. O dalších 7 let později přišly pojišťovny s vlastním návrhem, ani ten se však prosadit nepodařilo. Jednání o návrzích tohoto zákona trvala až do roku 1917, kdy byl ve válečném období konečně schválen oběma sněmovnami a sankcionován císařem 23. prosince 1917.⁸

Vznik Československé republiky v roce 1918 znamenal pro vývoj pojišťovnictví rozhodující mezník. Po rozpadu Rakouska-Uherska zůstalo na našem území 18 velkých pojišťovacích ústavů s příjmy přes 80 mil. korun a velký počet menších vzájemných pojišťoven lokálního významu.

Recepční normou, zákonem č. 11/1918 Sb., byl v plném rozsahu převzat právní řád rakousko-uherské monarchie. Důsledkem bylo, že v českých zemích zůstal v platnosti zákon č. 501/1917 ř. z. o pojišťovací smlouvě a pojišťovací regulativ nařízení č. 31/1896 ř. z. Na Slovensku to byly převážně předpisy o pojistné smlouvě obsažené v obchodním zákoníku roku 1875 (zák. č. XXXVII). Po vzniku Československa bylo třeba udělat mnoho právních změn, aby se zajistilo fungování ekonomiky, zahraničních subjektů působících u nás a mnoho dalšího. Jedním z důležitých kroků k získání kontroly nad pojišťovnictvím bylo vydání vládního nařízení č. 321 Sb., kterým se novelizoval pojišťovací regulativ. Dozorčím orgánem nad pojišťovnami se stalo ministerstvo vnitra. Tomu také musely pojišťovny předložit výtisky platných stanov a účetní uzávěrku za poslední rok,

⁸SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

jakož i další listiny, týkající se jejich založení a oprávnění k činnosti, pojišťovací podmínky, formuláře a jiné listiny, které obsahovaly údaje a organizaci pojišťoven. Toto nařízení bylo také důležité pro fungování zahraničních pojišťoven na našem území. Mohly zde provozovat svou činnost, pokud měly na našem území před 28. říjnem 1918 pobočky a splnily požadavky kladené státní správou, jako zajištění starých závazků. V roce 1921 došlo k další právní úpravě, a to nařízením vlády č. 238/1921 Sb., kterým se pojišťovněm stanovila povinnost ukládat třetinu majetku z tuzemského obchodu ve státních cenných papírech. Mezi lety 1918 až 1945 proběhlo mnoho právních úprav v oblasti pojišťovnictví. Mým cílem není zaměřit se do detailu na všechny, a tak vyjmenuji jen některé důležité z nich. V roce 1932 byl vydán zákon 198/1932 Sb., o dopravě motorovými vozidly. Tento zákon již stanovil povinnost uzavřít povinné ručení pro některé provozovatele vozidel. Vycházel z principu obecné odpovědnosti za škodu. Tato povinnost se však vztahovala pouze na živnostníky, kteří na základě koncese provozovali přepravu osob nebo nákladu. Až teprve zákon 81/1935 Sb. o jízdě motorovými vozidly ukládal uzavřít povinné ručení každému držiteli vozidla, které bylo zapsáno v rejstříku československých motorových vozidel.⁹

Hospodářská krize třicátých let silně ovlivnila podnikání a ekonomiku Československa. Řada politiků, podnikatelů i teoretiků si uvědomovala, že bude třeba přehodnotit dosavadní nahlížení na poměr státu a podnikatelské sféry. Vzhledem ke vzniklé situaci stát začal mnohem více než dříve intervenovat do hospodářství. Vznikl tak na dnešní dobu nevídaný zákon, který se dotkl i pojišťovnictví. Jedná se o zákon č. 141/1933 Sb., o kartelech a soukromých monopolech, zkráceně nazývaný kartelový zákon. V paragrafu 1 tohoto zákona nalezneme: *„Kartelové úmluvy podle tohoto zákona jsou úmluvy samostatných podnikatelů, jimiž se smluvní strany zavazují omeziti nebo vyloučiti mezi sebou volnost soutěže úpravou výroby, odbytu, obchodních podmínek, cen nebo, pokud jde o podniky dopravní, úvěrní nebo pojišťovací, též sazeb, je-li účelem úmluv ovládnouti co možná nejúčinněji trh.“*¹⁰ Účelem tohoto zákona tak bylo, co nejúčinněji ovládnout trh. Konkrétně u pojišťovacích podniků se jednalo o dohodu nastavení jednotných sazeb pro všechny. Instituci kartelů se tak u nás dostalo

⁹ SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. *Historie právní úpravy pojišťovnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

¹⁰ § 1 *Zákon č. 141/1933 Sb., o kartelech a soukromých monopolech (kartelový zákon), Národního shromáždění*.

právního podkladu, kartelům byla zákonem poskytnuta právní ochrana. Taková situace je pro nás dnes jen těžko představitelná.

Nejvýznamnější událostí v oblasti právní úpravy pojištění bylo bezpochyby prosazení unifikace pojistného práva soukromého v roce 1934. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů a nařízení pod číslem 145. Československé pojišťovnictví se tedy v roce 1934 konečně dočkalo ucelené právní úpravy soukromého práva pojistného. Období druhé republiky a Protektorátu Čechy a Morava nebylo příliš příznivé pro žádné odvětví, a to ani pro to pojistné. I přes útlum pojišťovnictví v období protektorátu a 2. světové války, působilo do roku 1945 na našem trhu 733 pojišťoven, pojišťovacích spolků a zahraničních subjektů. Velkým pozitivem období první republiky bylo konečné dotvoření a ustálení soukromého práva pojišťovacího, jímž československé pojišťovnictví získalo definitivně ucelený právní podklad pro své fungování.¹¹

Po období druhé světové války navázala oblast pojišťovnictví na předválečnou právní úpravu. To však trvalo pouze do 1.1.1947, kdy bylo v Československu vytvořeno pouze pět pojišťoven, národních podniků. Po roce 1948, kdy došlo k destrukci demokratického právního řádu, byl zformován pouze jeden ústav, a to Československá pojišťovna, národní podnik. Tím byl na několik desetiletí přerušen přirozený tržní vývoj pojišťovnictví a samozřejmě i ostatního tržního hospodářství. V roce 1950 byl přijat zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě, který nahradil zákon 145/1934 Sb. Tento zákon vymezoval základní pojmy, jednotlivé druhy pojištění, uzavření a odstoupení smlouvy, platby pojistné apod. Další změna v oblasti pojistného práva nastala v roce 1964, kdy pojištění bylo začleněno do občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. a zařazeno mezi služby. Právní úprava pojišťovnictví byla také v hospodářském zákoníku č. 109/1964 Sb. Pojišťovnictví bylo také upravováno řadou vyhlášek, které například upravovaly pojistné podmínky a jednotlivé produkty. Jelikož došlo k federalizaci Československa v roce 1969, byly z jedné Státní pojišťovny vytvořeny dva samostatné subjekty, Česká státní pojišťovna se sídlem v Praze a Slovenská štátna poisťovna se sídlem v Bratislavě. Toto monopolní období trvalo až do počátku devadesátých let. V tomto období bohužel nemůžeme mluvit o žádné tržní konkurenci ani vývoji pojistného odvětví kupředu.¹²

¹¹ SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

¹² SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X.

Pojištění se vyvíjí stejně jako společnost, stejně jako ekonomika a podniky. Pojištění se přizpůsobuje potřebám podnikatelských subjektů, lidí a trhu. Je tedy jasné, že produktové portfolio a nabídka služeb v tomto pro naši zemi smutném období nemohla být příliš velká. Ve světě se pojištění a pojistné produkty vyvíjely velice rychle, stejně jako ostatní odvětví. S příchodem moderních technologií a nových pojistných nebezpečí přicházely i nové pojistné produkty. To však budeme rozebírat až v dalších kapitolách.

2 Definice pojištění

Pojištění lze definovat jako přenesení rizika vzniku negativních důsledků nahodilých událostí, které vedou k újmě na majetku, životě či zdraví, z osoby, která je těmto rizikům vystavena, na subjekt specializovaný, tedy na pojišťovnu. Pojišťovna se za úplatu zavazuje poskytnout pojistné plnění, nastane-li nahodilá, v pojistných podmínkách blíže označená, událost. Na pojištění se můžeme dívat z pohledu finanční teorie risk managementu. Ekonomický subjekt má v podstatě dvě možnosti, jak se finančně vyrovnat s nahodilými událostmi. Jednou z možností je využití právě pojištění a přenést míru rizika na pojišťovnu, anebo využít krytí z vlastních zdrojů, tedy samopojištění. Pojištění je nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. Pojištění nesnižuje výskyt nahodilých událostí, ale slouží k přenosu rizika, pokud vzniknou. Pojišťovny však používají jisté nástroje, které lze přiřadit k tzv. zábranné činnosti. Jde o snahu ovlivnit pojištěné v případě krytí rizik v jeho chování vůči příslušnému riziku, jde například o bonusy a malusy, spoluúčasti apod. Jednoduše se to vysvětlí u povinného ručení a havarijního pojištění vozidla. Pokud řidič jezdí dlouho bez nehod, načítá se mu tzv. bonus. To znamená, že sazba pojistného je nižší a má pojištění levnější než řidič, který má často nehody. Stejně tak to funguje u jiných druhů pojištění. U životního pojištění jsou lidé motivováni ke zdravému životnímu stylu, u podnikatelských pojištění jsou snižovány sazby za různé druhy zabezpečení a opatření proti jednotlivým pojistným nebezpečím. Pojištění finančně eliminuje dopad nahodilých událostí skrze finanční náhrady vzniklých dopadů způsobených pojistnou událostí. Podstatou je řešení důsledků nahodilých událostí prostřednictvím finančních náhrad. V dnešní době to však nejsou jen finanční náhrady, ale také různé druhy

naturálních služeb. Jedná se o služby poskytované formou asistenčních služeb, např. poradenská činnost, právní asistence, technické asistence apod.¹³

Pojištění představuje tvorbu, rozdělování a užití pojistného fondu k úhradě peněžních potřeb ekonomických subjektů, které jsou v jednotlivých případech výskytu náhodné, vcelku však odhadnutelné. To znamená, že jde o potřeby, které jsou peněžně ocenitelné, a to jako potřeby konkrétní, které lze přímo peněžně vyčíslit, tak abstraktní potřeby, které nelze bezprostředně peněžně vyčíslit. U jednotlivých subjektů je problematické odhadnout, jestli dojde k nahodilé události, tedy zda dojde k realizaci příslušného rizika a jak velké vzniknou příslušné potřeby, tedy jak velká škoda bude způsobena. Samozřejmě pro většinu účastníků lze odhadnout výskyt a rozsah nahodilých událostí pomocí statistických dat a výpočtu pravděpodobnosti. Pokud by s tímto faktem nedokázaly pojišťovny pracovat, nemohly by existovat a generovat zisky. Jednoduše řečeno, pojišťovna na jedné straně musí vydělat na přijatém pojistném oproti vyplacenému pojistnému plnění na straně druhé. Tento princip je dán tím, že fungování pojištění je spojeno s tvorbou a rozdělováním kolektivní rezervy, která je tvořena všemi zúčastněnými na pojištění. Tím vzniká tzv. rizikový kolektiv. Utváření rezervy je založeno na principu podílení se všech členů rizikového kolektivu a současně na principu, že velikost příspěvků těchto členů se odvíjí od velikosti jejich rizika. Zjednodušeně řečeno, jde o to, že ti, kteří mají větší pravděpodobnost realizace rizika a je u nich tedy větší míra pravděpodobnosti škod, platí větší příspěvky. Tento princip se také označuje jako princip ekvivalence v pojištění. Aby tento princip tvorby rezervy fungoval, je nutné, aby celkově vytvořená rezerva byla dostatečně velká v poměru k úhradě nároků členů rizikového kolektivu, tedy k úhradě potencionálních škod. Pomocí pojištění dochází k vyrovnání rizika v rámci subjektů zúčastněných na pojištění.¹⁴

Pojištění patří mezi finanční služby, předmětem této finanční služby je za úplatu poskytnutá pojistná ochrana. Pro chod ekonomiky je pojištění důležité v tom, že přesouvá část finančních prostředků tam, kde jsou v daném okamžiku potřeba z důvodu výskytu nahodilých potřeb. Pro pojištění jako finanční službu můžeme vyjmenovat jisté specifické znaky:

¹³ ČAJKOVÁ, V., MARINOVIČOVÁ, D. pojišťovnictví, Masarykova univerzita v Brně, první vydání, 2005 ISBN 80-210-3525-0

¹⁴ ČAJKOVÁ, V., MARINOVIČOVÁ, D. pojišťovnictví, Masarykova univerzita v Brně, první vydání, 2005 ISBN 80-210-3525-0

- jedná se o službu abstraktního charakteru, jedná se o službu, kterou v podstatě nemusíme nikdy využít. Pojišťovna se zavazuje, že v případě realizace přesně definované nahodilé události vyplatí pojistné plnění;
- je to služba, u které není možné dopředu znát všechny skutečnosti:
 - většinou není jasno, zda událost nastane,
 - nevíme, kdy může událost nastat,
 - někdy není jasné, který subjekt bude příslušnou událostí postižen,
 - často nevíme, jak velké mohou být dopady příslušné události;
- pojistná služba má obvykle dlouhodobý charakter;
- u této služby existuje informační nesouměrnost, účastníci pojistného vztahu mají různý přístup k informacím;
- na rozdíl od většiny služeb, u pojistné služby je typické placení předem;
- pro provozování pojistné služby je typické vytváření dočasně volných prostředků na budoucí výplatu pojistného plnění za vzniklé škody a s tím souvisí investování těchto dočasně volných prostředků a vytváření většího kapitálu;¹⁵

Z těchto informací vyplývá, že pojištění je opravdu specifický druh služby. Jeho hlavní význam je v přenesení rizika na jiný subjekt, tedy na pojišťovnu. V ekonomice se jedná o velice důležitý nástroj, který pomáhá obchodním společnostem, lidem, ale i veřejnoprávním korporacím vypořádat se s nahodilými událostmi a možnými škodami. Pojistných nebezpečí v dnešní době existuje celá řada. Zdaleka se již nejedná jen o škody na majetku způsobené živelním nebezpečím. Velkým tématem dnešní doby jsou rizika vyplývající z odpovědnosti k náhradě újmy, kybernetická nebezpečí, strojní nebezpečí apod.

2.1 Členění pojištění

Pojem pojištění můžeme členit z více hledisek, pokud se zaměříme na hledisko právní, můžeme pojištění rozdělit na pojištění dobrovolné, pojištění povinné a pojištění zákonné.

¹⁵DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 37.

Pojištění dobrovolné, funguje na principu dobrovolnosti, zaleží tedy na libovůli klienta, zda pojištění uzavře. Pokud ano, bude uzavřena pojistná smlouva mezi zájemcem o pojištění a pojišťovnou.

Pojištění povinné dělíme na pojištění povinně smluvní a zákonné pojištění. **Povinně smluvní pojištění** je pojištění pro určitý subjekt dané přímo právním předpisem. Jednoduše řečeno jedná se o pojištění, které musíme mít sjednané při výkonu specifické činnosti, funkce nebo profese. Typickým příkladem jsou povinně smluvní pojištění odpovědnosti z provozu vozidel, plavidel, ale třeba také z výkonu advokacie, daňového poradce atd. Některá povinně smluvní pojištění mají podrobně upravené parametry a obsah např. minimální limity pojistného plnění, způsob určení velikosti pojistné částky, územní rozsah atd.¹⁶

Zákonné pojištění, znamená, že povinnost pojištění pro příslušné subjekty vyplývá ze zákona a pojistná smlouva se nesjednává. Není zde smluvní volnost, neboť ze zákona vyplývá povinnost platit pojistné ve vymezené výši, vymezené instituci a ve vymezených termínech. U nás se jedná o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Toto pojištění kryje nároky zaměstnanců ze škod vzniklých při plnění pracovních úkolů, a to i při pracovních cestách bez místního omezení. Toto pojištění vzniká dnem uzavření prvního pracovněprávního vztahu. Takovou skutečnost je zaměstnavatel povinen písemně a bez zbytečného odkladu oznámit pojišťovně. Zákonné pojištění neodpovídá svojí funkcí klasickému smyslu pojištění především proto, že není splněn jeden z charakteristických rysů pojmu pojištění, a to skutečnost, že příspěvek do kolektivní rezervy se odvíjí od velikosti rizika. U tohoto pojištění je výše příspěvku dána pevně bez ohledu na míru rizika. Vzhledem k tomu není zákonné pojištění v souladu s provozováním komerčního pojištění a to přesto, že jeho správu zajišťuje komerční pojišťovna.¹⁷

2.2 Členění komerčního pojištění

Komerční pojištění můžeme členit dle způsobu tvorby rezervy na pojištění riziková a pojištění rezervotvorná;

- pojištění rizikové, je takový druh pojištění, ve kterém je dána návratnost finančních prostředků vznikem pojistné události. Není tedy jasné, zda

¹⁶ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 38.

¹⁷ ČAJKOVÁ, V., MARINOVIČOVÁ, D. pojišťovnictví, Masarykova univerzita v Brně, první vydání, 2005 ISBN 80-210-3525-0

pojistná událost nastane a jestli vůbec. Pokud k pojistné události za dobu trvání nedojde, pojišťovna nevyplácí pojistné plnění. Počet pojistných událostí během trvání pojištění není omezen, ale může dojít k ukončení pojištění po vyplacení pojistné události ze strany pojistitele. Přijaté pojistné se v pojišťovně spotřebovává na krytí rizik, tedy výplatu pojistného plnění,

- pojištění rezervotvorná - u tohoto druhu pojištění se vytváří rezerva na výplatu sjednaných pojistných plnění v budoucnu. U tohoto pojištění se téměř vždy vyplatí pojistné plnění. Většinou se jedná o riziko dožití se důchodového věku či smrti,¹⁸

Komerční pojištění můžeme dále členit na odvětví pojištění, a to podle různých hledisek, např. podle toho, zda spadají do odvětví neživotního nebo životního pojištění. Jedno z hlavních členění je z hlediska předmětu pojištění na pojištění majetku, pojištění osob a pojištění odpovědnosti. Jednotlivá pojistná odvětví se dále člení na druhy pojištění a pojistné produkty. Základním členěním komerčního pojištění je členění podle toho, jaký druh rizik kryjí;

- pojištění životní, které kryje životní události, jako riziko smrti a dožití. Riziko dožití znamená že pokud se pojištěný dožije určitého předem stanoveného věku, je mu vyplaceno pojistné plnění,
- pojištění neživotní, zahrnuje krytí velkého množství neživotních rizik:
 - rizika která se vztahují k osobám – úraz, nemoc, invalidita apod.,
 - majetková rizika – živelní, odcizení, havarijní, strojní, vandalismus apod.,
 - rizika související s finančními ztrátami, pojistné záruky,
 - rizika spojená s odpovědností za škodu.¹⁹

Dle těchto členění komerční pojišťovny vytvářejí své produktové portfolio. Dnes mají pojišťovny ve svém portfoliu velké množství pojistných produktů všeho druhu. Pokaždé, když je třeba pokrýt nové pojistné nebezpečí, pojišťovny se snaží přijít s produktem, který to umožní. Kde je poptávka, existuje i nabídka. Produkty pojišťoven se velmi často obměňují, vyvíjí a aktualizují dle potřeb klientů a trhu.

¹⁸DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 39.

¹⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 41.

3 Druhy pojištění

3.1 Formy pojištění

Nežli se zaměříme na jednotlivé druhy pojištění, tedy již konkrétní pojistné produkty, je dobré si říci něco o formách pojištění. Pojištění z hlediska formy můžeme dělit na pojištění obnosová a pojištění škodová. Pokud se jedná o pojištění, jehož předmětem je krytí tzv. konkrétních potřeb, tedy těch, která jsou definována v pojistné smlouvě, je účelem tohoto pojištění náhrada vzniklé škody.

Opakem je krytí tzv. abstraktních potřeb a účelem tohoto pojištění je výplata pojistného plnění v předem dohodnuté výši. S ohledem na tyto skutečnosti je dobré si objasnit termín míra úplnosti pojištění. Je to míra krytí náhodných potřeb daným druhem pojištění. Pojištění je úplné v případě, že kryje plně náhodné potřeby. To však není u většiny pojistných produktů možné, protože existují výluky z pojištění. Míra úplnosti pojištění je dána použitými formami pojištění. *„Formy pojištění udávají závislost výše pojistného plnění (odškodnění) na výši náhodné potřeby, na výši škody. Tato závislost je předem určena v pojistných podmínkách a v pojistné smlouvě. Jednotlivé uplatněné formy pojištění jsou tak důležitým konstrukčním prvkem u jednotlivých druhů pojištění, pomocí kterých se stanovuje výše pojistných plnění.“*²⁰ K vyjádření podmíněnosti mezi pojistným plněním a škodou se používá pojem pojistná částka. Pojistná částka je veličina, která určuje výši pojistného plnění, nebo její maximální horní hranici.

Pojištění obnosová se také označují jako pojištění na pojistnou částku, neboť zde je stanovena pojistná částka, která určuje maximální výši pojistného plnění. Dle mého názoru toto označení však není přesné, neboť pojistná částka je i u pojištění škodového. Pokud dojde k pojistné události vyplácí se pojistné plnění ve výši sjednané pojistné částky nebo v rozsahu určitého procenta z pojistné částky. Není zde tedy zajištěna skutečná výše potřeby, pojistné plnění je nezávislé na výši škody, ale závisí pouze na předem pevně dohodnuté výši pojistné částky, která je uvedena v pojistné smlouvě. Pojištění obnosové kryje určité abstraktní potřeby, nelze u nich přímo ohodnotit a vyjádřit škodu. Používáme ho pro rizika, která se nedají exaktně peněžně vyčíslit, především u rizik souvisejících s pojištěním osob, jako dožití, pojištění smrti, pojištění invalidity, pojištění pracovní neschopnosti. Právní úprava nijak neomezuje velikost sjednávaných pojistných částek

²⁰DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 52.

pro obnosové pojištění ani pro počet pojištění sjednaných pro krytí jednoho rizika. To znamená, že pojištěný může mít sjednáno více smluv tohoto typu s pojistnou částkou jakou si určí. Zákon sice velikost pojistných částek neomezuje, pojišťovny však musí s velikostí částky souhlasit a stanovit za ni výši pojistného. Omezení tedy plyne z finančních možností zájemce a ochoty pojišťovny upsat takovou pojistnou částku.²¹

Škodová pojištění mají pojistné plnění závislé na výši vzniklé škody. Toto pojištění tedy kryje konkrétní potřeby. Zde se vychází ze vztahu, že pojistné plnění je rovno nebo menší než vzniklá škoda. Účelem škodového pojištění je náhrada vzniklé škody. Není tedy možné, aby pojištěný od pojišťovny získal větší pojistné plnění, než je škoda. Pojištění nesmí sloužit k obohacení, jeho účel je čistě náhrada vzniklé škody. Zde tedy platí opak pojištění obnosového. Pokud by pojištěný měl sjednáno více pojištění obnosových na jedno riziko, pojistné plnění by přesto nemělo překročit velikost nastalé škody. Pro příklad mohu uvést pojištění domu, pokud uzavřete více pojištění u různých pojistitelů a nastane například riziko požár. Vy nahlásíte pojistnou událost u více pojistitelů, stejně obdržíte pojistné plnění pouze ve výši skutečné škody ohraničené maximálním pojistným plněním sjednaným ve smlouvě. Jednotlivé pojišťovny by hradily pojistné plnění v určitém poměru, ale jen do celkové velikosti škody. Pokud by pojistné plnění u pojištění škodového dosáhlo větší částky, než je vzniklá škoda, jednalo by se o pojistný podvod.

V rámci škodového pojištění je typický přechod práva na náhradu škody vůči třetím osobám z pojištěného na pojišťovnu. Pokud má pojištěný proti jiné osobě právo na náhradu škody z pojistné události, přechází toto právo na pojišťovnu až do výše poskytnutého pojistného plnění tzv. regresní náhrady.

Forma škodového pojištění je typická pro pojištění majetku a pojištění odpovědnosti. Rozlišujeme tři formy škodového pojištění.²²

- **Ryzí zájmové pojištění** - toto pojištění můžeme označit také jako pojištění bez pojistné částky, pojistná částka zde není udána. Při využití této formy pojištění je škoda kryta do plné výše. Formy ryzího zájmového pojištění lze použít jen v určitých případech. Jedná se o případy, kdy

²¹ BÖHM, A. – MUŽÁKOVÁ, K. Pojišťovnictví a regulace financí trhů. Praha: professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-035-5.

²² DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 5ž.

můžeme u určitých předmětů určit maximální škodu, například v pojištění „kaska“, tedy havarijního pojištění (maximální škoda je zde dána hodnotou dopravního prostředku), pojištění skel. V praxi se však této podoby ryziho zájmového pojištění využívá jen velice zřídka. Spíše bývá kombinováno s některou doplňkovou formou pojištění.

- **Pojištění na první riziko** je pojištění, při kterém je pojistná částka po dohodě obou smluvních stran vědomě snížena pod pojistnou hodnotu pojištěné věci. Je zde tedy pojistná částka, která udává horní hranici pojistného plnění. Do této částky se škoda hradí v plné výši, pokud je škoda vyšší než stanovená pojistná částka, je pojistné plnění poskytnuto do výše pojistné částky. U pojištění na první riziko se neuplatňuje institut podpojištění.²³ Podpojištění znamená, že je pojistná částka nižší než skutečná hodnota věci a pojišťovna může přistoupit ke krácení pojistného plnění. Pojištění na první riziko se sjednává v případech, kdy není možné stanovit správnou pojistnou hodnotu např. pojištění hotovosti v pokladně, starožitnosti, někdy i zásoby. Také se použije tam, kde je sice vysoká pojistná hodnota, ale případná škoda nikdy nemůže dosáhnout takové výše. Pojištění na první riziko se také využívá u pojištění odpovědnostních a pojištění právní ochrany. Tedy tam, kde by pojistné plnění mohlo dosáhnout velkých částek, ale my nejsme schopni určit jakých a chceme se vyvarovat podpojištění.
- **Pojištění na plnou hodnotu**, lze v zásadě definovat jako takové majtkové pojištění, kdy pojistná částka odpovídá pojistné hodnotě a nedochází ani k podpojištění ani k přepojištění. Pojistné plnění je závislé na udané pojistné hodnotě (hodnotě pojištěného majetku). Hodnotu pojišťovaného majetku je třeba nastavit správně, a to i s ohledem na ekonomické změny během doby trvání pojištění. Proto je dobré takové pojištění pravidelně aktualizovat a hlídat, zda pojistná hodnota stále odpovídá pojistné částce. Pojistná částka zde udává horní hranici pojistného plnění. Pokud však pojistná hodnota nebude odpovídat pojistné částce, může dojít k uplatnění podpojištění, a tedy krácení pojistného plnění. Vychází to z principu, že pokud pojistník sjedná pojistnou částku na nižší hodnotu, než je skutečná hodnota majetku, bude

²³DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 57.

platit nižší pojistné a ve stejném poměru vůči podpojištění bude krácen na pojistném plnění při výskytu pojistné události. Pojištění je úplné, tedy plní svou plnou funkci v případě, že je pojištěna skutečná hodnota pojištěného majetku. Může dojít i k tzv. přepojištění. Jedná se o situaci, kdy pojistná částka je vyšší, než je pojistná hodnota. V takovém případě je pojistné plnění vyplaceno maximálně do výše škody, nikdy ne více. Pojistné nemůže být vyplaceno ve větší výši, nežli škoda, jednalo by se o bezdůvodné obohacení a porušuje to princip obecného fungování škodového pojištění. Pojištění na plnou hodnotu je nejčastější formou pojištění v pojištění majetku.²⁴

3.2 Druhy pojištění – pojistné produkty

Pro jednotlivé druhy pojištění je stěžejní dělení podle odvětví, a to životní a neživotní pojištění. Charakteristický znak **životního pojištění** je krytí rizik ohrožujících životy lidí. V rámci životního pojištění jsou kryty dvě základní události, a to úmrtí a dožití. Dnes jsou na trhu životního pojištění produkty, které kombinují tyto dvě události, často také bývají do těchto produktů zahrnuta další rizika neživotního charakteru jako invalidita, úraz, závažná onemocnění apod. Od počátku bylo hlavním smyslem a funkcí životního pojištění zabezpečení finančně závislých osob na pojištěném v případě smrti. V dnešní době se funkce lehce změnila, krytí rizika je stále nezbytnou součástí životního pojištění, ovšem velký význam je dnes kladen na spořicí složku životního pojištění. Životní pojištění, pokud je správně nastaveno, lze také využít jako alternativní nástroj kryjící finanční potřeby lidí ve stáří. Tím, že životní pojištění zahrnuje krytí pojistného rizika úmrtí a dožití prostřednictvím sjednané částky pojistníkem, plní vedle vlastního krytí rizik úspornou funkci. Životní pojištění tedy může sloužit také jako spořicí a investiční nástroj, neboť vytváří specifickým způsobem úspory. U životního pojištění lze také uplatnit podporu ze strany státu, formou uplatnění daňového zvýhodnění pro pojištěné v životním pojištění. V současném období se standardně životní pojištění sjednává na dlouhou pojistnou dobu a je na jedné straně určeno ke krytí rizik, především smrti, ale také dalších rizik, jako jsou následky úrazu, vážného onemocnění apod. a na straně druhé k tvorbě úspor.²⁵

²⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 58

²⁵ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 142.

3.2.1 Neživotní pojištění

Jak z jeho názvu vyplývá, zahrnuje krytí celé řady pojistných nebezpečí neživotního charakteru. Velmi zjednodušeně lze říci, že co není životní pojištění, je pojištění neživotní. V rámci neživotního pojištění jsou kryta rizika různého spektra. Jednak rizika ohrožující zdraví a životy osob (úraz, nemoc, invalidita apod.), rizika vyvolávající finanční ztráty (přerušování provozu, úvěrová rizika, rizika finančních ztrát, odpovědnostní rizika atd.). Neživotní pojištění je opravdu velmi různorodé. V zásadě dělíme neživotní pojištění do těchto oblastí:

- neživotní pojištění osob (úrazové pojištění, nemocenské pojištění),
- pojištění majetková,
- pojištění finančních ztrát a záruk,
- pojištění odpovědnosti za škody.

Pokusím se stručně charakterizovat jednotlivé oblasti neživotního pojištění.

Úrazové pojištění můžeme charakterizovat jako pojištění, u kterého dochází k výplatě pojistného plnění v případě, že v důsledku úrazu dojde k přechodnému nebo trvalému tělesnému poškození nebo smrti pojištěného. To platí pro obecné úrazové pojištění. Některé úrazy jsou kryty v rámci pojistných produktů k tomu určených. Například pokud jde o pracovní úrazy, kde je odpovědný zaměstnavatel. Ty jsou odškodňovány v rámci speciálního zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele. Také úrazy související s dopravní nehodou, jejichž krytí je součástí pojištění odpovědnosti za škody z provozu vozidla.

Při uplatňování úrazového pojištění je důležité vymezení pojmu úraz. Úraz bývá charakterizován jako *„neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly nezávisle na vůli pojištěného, ke kterému došlo během trvání soukromého pojištění a kterým bylo pojištěnému způsobeno poškození zdraví nebo smrt.“*²⁶

Pro účely mého tématu není podrobný rozbor úrazového pojištění příliš podstatný. Asi většina lidí u nás měla nebo má sjednaný nějaký pojistný produkt, který obsahuje úrazové pojištění. Úrazové pojištění nemusí být dnes pouze součástí smlouvy životního pojištění, ale nalezneme jej třeba jako doplněk k pojištění povinného ručení, havarijního pojištění, cestovního pojištění atd. Úrazové pojištění může pokrývat jak drobné úrazy plněné nejčastěji formou denního odškodného

²⁶ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015]. 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 178.

při léčení úrazu, tak trvalé následky úrazu. Toto pojištění může být velice užitečné. V případě vážného úrazu, kdy dojde například k trvalé invaliditě následkem úrazu může výše poskytnutého pojistného plnění vykompenzovat jak propady v příjmech, tak přizpůsobení bydlení na novou životní situaci.

Komerční nemocenské pojištění - toto pojištění, které poskytují komerční pojišťovny, v podstatě doplňuje povinné sociální nemocenské pojištění. Především to mu tak bývá v případech, kdy má jednotlivec zájem vyššího rozsahu pokrytí potřeb, než se uplatňuje v rámci povinného pojištění a pro osoby, které nejsou zahrnuty do povinného pojištění. Typickým pojistným produktem, který řeší tuto potřebu je pojištění denní dávky při pracovní neschopnosti, tedy nemocenské pojištění. Toto pojištění mohou využívat jak osoby samostatně výdělečně činné, tak osoby v pracovním poměru. V případě pojistné události, která je pro tento pojistný produkt pracovní neschopnost bývá výplata pojistného plnění sjednána buď obnosovou formou nebo škodovou formou pojištění.

Při obnosové formě je výplata pojistného plnění vyplácena předem stanovenou částkou za každý den pracovní neschopnosti. Při škodové formě pojištění se výplata pojistného plnění odvíjí od ušlého příjmu v důsledku pracovní neschopnosti. Toto pojištění je určeno především ke krytí dlouhodobější pracovní neschopnosti. Pojišťovny pro tento druh pojištění stanovují tzv. karenční dobu. To je doba, po kterou pojišťovna ještě pojistné plnění nevyplácí. Většinou je nastavena v rozmezí prvního měsíce, nejčastěji si může pojištěný zvolit z variant (7, 15, 29 apod. dní).²⁷ Dnes již některé pojišťovny nabízejí vyplácení pojistného plnění zpětně od prvního dne. Například karenční doba bude 29 dnů s výplatnou od 1. dne zpětně a celková délka pracovní neschopnosti pojištěného bude 29 dnů. V takovémto příkladu dostane pojištěný výplatu za celých 29 dnů pracovní neschopnosti. Výše pojistného plnění z pojištění pracovní neschopnosti může být omezena velikostí příjmu pojištěného. Musíme si uvědomit, že toto pojištění neslouží k obohacení, ale pouze dorovnání příjmu v případě pracovní neschopnosti.

3.2.2 Pojištění majetku

Pojištění majetku zahrnuje krytí rizik, při nichž dochází ke škodám na majetku jako je poškození, zničení či ztráta věcných hodnot. Pojištění majetku je velice

²⁷ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 182.

komplexní a zahrnuje v sobě krytí celé řady rizik, při jejichž realizaci dochází ke vzniku přímých věcných škod. Jednotlivá rizika si můžeme rozdělit do následujících kategorií:

- **Živelní rizika**, jsou základem majetkového pojištění a jsou tak zahrnuta téměř v každém majetkovém pojištění. Jedná se o poměrně rozsáhlou skupinu rizik. Jsou to rizika, která působí příjmovou škodu na majetku formou živelních událostí, jako například požár, výbuch, blesk, vichřice, povodeň, záplava, krupobití, zemětřesení, pád stromů a stožárů, sesouvání nebo zřícení lavin, tíha sněhu a námrazy, náraz nebo zřícení letícího letadla, jeho části nebo nákladu apod.
- **Vodovodní rizika**, jsou rizika škod způsobených vodou vytékající z vodovodního zařízení, kanalizace nebo topení.
- **Rizika havarijní** (havárie dopravního prostředku), jedná se o rizika vzniku majetkových škod na dopravních prostředcích a na zboží přepravovaného dopravními prostředky v souvislosti s nárazem nebo střetem příslušného dopravního prostředku.
- **Rizika odcizení a vandalství** jsou rizika vzniku škody na majetku úmyslným zásahem třetí osoby. Pojistné plnění v rámci toho pojistného rizika může být podmíněno splněním určitých povinností. Například správného zabezpečení nebo zjištění pachatele při vandalství.
- **Strojní rizika a elektronická rizika** jsou taková, při nichž mohou vzniknout škody v souvislosti s havárií či poruchou strojního nebo elektronického zařízení v důsledku chybné technologie, nedobrého zacházení, zkratu elektrického proudu vadného materiálu apod. Připojištění těchto rizik používáme při pojištění strojů a elektroniky. Slouží jako krytí proti téměř všem rizikům vyjma živelních rizik.²⁸

Jednotlivé druhy pojištění v rámci pojištění majetku vznikly podle pojištěných rizik (například požární pojištění) nebo podle pojištěných majetkových předmětů nebo zájmů (například pojištění strojů, pojištění zvířat, pojištění odpovědnosti atd.).

²⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015]. 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 52

3.2.3 Pojištění majetku obyvatelstva

Pod pojištění majetku obyvatelstva patří mnoho pojistných produktů, které dnešní trh nabízí. K nejvýznamnějším patří pojištění domácnosti, pojištění budov, havarijní pojištění. Kromě těchto nejvýznamnějších se můžeme setkat s dalšími produkty jako například pojištění sportovní výbavy, pojištění cenností a sbírek, pojištění skel, pojištění domácích mazlíčků apod. Pojištění domácnosti je jedno ze základních druhů pojištění majetku obyvatelstva. Pojistné produkty na trhu se samozřejmě liší dle nabídky pojistitele. Základním předmětem pojištění je soubor movitých věcí tvořících zařízení domácnosti a služících provozu domácnosti. Obvykle se pojistné plnění v rámci pojištění domácnosti vztahuje na škody způsobené:

- požárem, úderem blesku, výbuchem,
- vichřicí, krupobitím, tíhou sněhu, sesuvem půdy, zřícením skal,
- povodní nebo záplavou,
- pádem letadel, stromů, stožárů a obdobných předmětů včetně jejich částí,
- vodou z vodovodního zařízení a odpadních potrubí, kapalinou nebo párou z etážového nebo dálkového topení,
- odcizením.²⁹

Pojištění domácnosti je bezpochyby jedno z nejrozšířenějších pojištění u nás i ve světě. Asi nikdo nepochybuje nad jeho významem a důležitou úlohou v dnešní společnosti. Dnešní pojistné produkty jsou již velice precizně vymyšleny k uspokojení potřeb dnešních klientů. Zahrnují celou řadu specifických nadstandartních pojistných krytí. Zejména v oblasti asistenčních služeb je v poslední době zaznamenán velký pokrok.

Pojištění budov je pojištění nemovitostí jako:

- rodinné domy včetně vedlejších objektů typu kolen, samostatně stojících garáží, plotu atd.
- byty a bytové domy,
- rekreační objekty,
- objekty ve výstavbě.

Pojištění budov zpravidla zahrnuje krytí obdobných rizik jako pojištění domácnosti: požár, výbuch, úder blesku, pád letadla, záplava, povodeň, pád stromu,

²⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 188.

vichřice, záplava vodou z vodovodního potrubí, odcizení (stavebních součástí), vandalství a mnohé další.³⁰ Jednotlivé pojišťovny v rámci konkurenčního boje nabízejí různé rozsahy krytí rizik. Pojištění budov je v kombinaci s pojištěním domácnosti základním pojistným produktem v pojištění občanského majetku. Jedná se o velice důležité pojištění, které chrání majetek, na který lidé často vydělávají nebo doplácují celý život. Význam tohoto pojištění si lidé v České republice nejvíce připomněli při velkých povodních v roce 2002, kdy došlo k enormním škodám na majetku. Spolu s povodněmi na Moravě v roce 1997 patří k nejtěžším přírodním katastrofám moderní české historie. Byla to největší povodeň od ničivé Velké povodně v roce 1845. Katastrofické záplavy, které pustošili Česko v letech 1997 a 2002 způsobily klientům pojišťoven zhruba 200 tisíc škod za celkem asi 45 miliard korun. Stejně jako každý komerční produkt má i pojištění budov řadu výluk. Výluky z pojištění jsou stanovené podmínky, za kterých nevzniká pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění. Jedná se o pojistné nebezpečí nebo předmět, na které se určité pojištění nevztahuje.

Musíme si uvědomit, že se jedná o komerční pojištění a je to podnikatelská činnost pojistitele. Ten musí realizovat zisky a krýt se před nepřiměřenou mírou rizika právě pomocí výluk z pojistného plnění. V některých případech je míra vzniku škody tak vysoká, že by se dalo říci, že se nejedná o náhodu, ale o pojistnou jistotu. Celý pojistný trh se neustále vyvíjí a mění. To, co nebylo možné pojistit před pár lety, dnes jde a naopak. Například právě velké povodně, které jsem zmiňoval, vedly k vytvoření tzv. povodňových map. Ty zařadily jednotlivá místa podle míry pravděpodobnosti vzniku povodně. Ta místa, kde bylo riziko vyhodnoceno jako příliš vysoké, jsou v současné době prakticky nepojistitelné.

Havarijní pojištění kryje škody na motorových vozidlech, a to škody nezaviněné i zaviněné. V rámci tohoto pojištění je kryto riziko havárie, nehody, živelní rizika, odcizení, vandalství, strojní rizika a asistenční služby. Toto pojištění nejčastěji funguje na principu pojištění All Risks, tedy jsou kryta všechna rizika kromě vyloučených. Jedná se o velice rozšířený pojistný produkt, a to zvláště u nových vozů. Ty jsou často pořizovány formou finančního leasingu, kde je toto pojištění podmínkou.

³⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 189.

3.2.4 Pojištění podnikatelských a průmyslových rizik – majetkové pojištění

Majetkové pojištění podnikatelských rizik je velice rozsáhlé a obsahuje velké množství druhů pojištění. Nejčastější jsou živelní pojištění, pojištění technická, pojištění pro případ přerušování provozu, pojištění dopravní, pojištění havarijní, pojištění proti odcizení, pojištění skel, pojištění úvěrové, pojištění specializovaných činností, zemědělská pojištění atd.³¹ Níže uvedu stručnou specifikaci jednotlivých druhů pojištění v segmentu pojištění podnikatelských rizik. Specifikace některých je velmi podobná jako u pojištění majetku občanů.

Živelní pojištění

Živelní pojištění je jako u většiny pojistných produktů základním stavebním kamenem. Kryje škody na majetku, které byly způsobeny realizací živelního rizika (požár, výbuch, blesk, vichřice, povodeň, záplava, pád stromů a stožárů, krupobití, zřícení skal, zemětřesení atd.). Přesná rizika a jejich rozsah je vymezen v pojistné smlouvě a v pojistných podmínkách jednotlivých pojistitelů.

Pojištění technická

Pojem technická pojištění v sobě zahrnuje několik druhů pojištění jedná se zejména o pojištění strojní, pojištění montážní, stavební pojištění, pojištění elektronických zařízení.

Strojní pojištění

Účelem strojního pojištění je krytí škod v souvislosti s poškozením strojů a strojních zařízení způsobené jejich provozem. Strojní pojištění také obsahuje krytí rizika havárie strojů nebo celých strojních souborů a zařízení. V pojistných produktech různých pojišťoven opět nalezneme různé rozsahy krytí rizik. Obvykle však kryjí škody vzniklé: nesprávnou obsluhou, nedbalostí nebo nešikovností, konstrukční, materiálové nebo výrobní vady po skončení záruční doby, selhání měřicích, regulačních a zabezpečovacích zařízení, zkratem, pádem, nebo vniknutím cizího předmětu, nedostatkem vody v parním generátoru, přetlakem páry, plynu nebo kapaliny nebo podtlaku.³² Strojní pojištění je v oblasti podnikatelských rizik hojně využíváno. Společnosti, které vlastní často velmi drahé a složité výrobní stroje často hledají způsob, jak minimalizovat případné finanční ztráty z důvodu

³¹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 192.

³² DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 193.

poškození nebo úplného zničení stroje. Strojní pojištění je v tomto ohledu bezkonkurenční možnost. Nutno říci, že se jedná o poměrně drahý produkt ve srovnání s ostatními pojistnými produkty.

Pojištění montážních a stavebních rizik

Pojištění montážních rizik kryje všechna rizika spojená s montáží strojů a strojních zařízení. Účelem tohoto pojištění je ochrana podnikatele v případě rizika vzniku věcné škody spojené s instalací technologických zařízení. Konstrukce tohoto pojištění stojí na principu All Risks, tedy jsou kryta všechna rizika, která nejsou v pojistné smlouvě nebo pojistných podmínkách vyloučena.

Pojištění stavebních rizik poskytuje ochranu v průběhu stavby díla. Je určeno všem, kteří se podílejí na stavbě díla, včetně investora. Toto pojištění kryje všechna rizika působící škody na stavebních dílech a materiálu po dobu výstavby. Standardní krytí zahrnuje živelní rizika, odcizení, vandalismus, nešikovnost, nedbalost, špatné provedení, pád věci atd.

Pojištění proti odcizení

Předmětem tohoto pojištění je majetek podnikatelského subjektu pro případ odcizení nebo poškození a zničení majetku jednáním pachatele, které směřovalo ke krádeži vloupáním nebo loupežnému přepadení. Rozsah pojistného krytí je opět u různých pojistitelů odlišný a je stanoven pojistnými podmínkami. Aby měl pojištěný nárok na pojistné plnění, musí při odcizení dojít k překonání překážky nebo opatření chránící majetek. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také „NOZ“) v § 1725 však nechává smluvní stranám volnost v možnosti ujednání smluvních podmínek. Smluvní strany si mohou svobodně určit obsah smluvního vztahu, pokud zákon nezakazuje možnost odchylné úpravy. Pojistné podmínky, resp. pojistná smlouva, typicky upravují, na jaké případy se pojištění nevztahuje (tzv. výluky z pojištění). Konkrétní rozsah pojištění a konkrétní výluky je třeba vždy posuzovat podle konkrétně sjednané pojistné smlouvy. Prostá krádež je odcizení pojištěné věci bez překonání překážky chránící předmětnou věc před odcizením pachatelem. Jde o situaci, kdy smluvně dohodnuté zabezpečení pojištěné věci zcela chybí (např. neuzamčené kolo ve stojanu), nebo není funkční (otevřené okno v přízemí rodinného domu).³³

³³ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 194.

Pojištění dopravní

Dopravní pojištění pod sebe zahrnuje celou řadu pojistných produktů. Obecně lze říci, že se jedná o pojištění pro případ poškození, zničení nebo ztráty věci při dopravě. Jeho konstrukce stojí na krytí rizik, která mohou při dopravě vzniknout jako havárie, živelní rizika a odcizení.

podle objektu pojištění	pojištění dopravního prostředku (kasko)
	pojištění přepravovaného zboží (kargo)
	pojištění ostatních potřeb, jako např. nájemné, dopravné, clo apod.
podle způsobu přepravy	pojištění námořní a říční dopravy
	pojištění letecké dopravy
	pojištění vnitrostátní dopravy
	pojištění kombinované dopravy
podle doby trvání	pojištění jedné cesty nebo určité doby
	běžné pojištění

Tabulka č. 1: Rozdělení dopravního pojištění

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví.

Pojištění přepravy zásilek

Pojištění zásilek během přepravy je pojištěním majetku a jako takové se vztahuje pouze na věcné škody na pojištěné přepravované zásilce. Jedná se například poškození v důsledku živelní události, dopravní nehody, odcizení, pádu zboží při nakládce nebo vykládce. Pojistné plnění z pojištění majetku není závislé na tom, zda je dána odpovědnost dopravce za škodu na zásilce. Toto pojištění lze také sjednat proti škodám, které jsou způsobeny přirozenou povahou zásilky, jako například vnitřní zkáza (plíseň, hniloba, rez atd.) nebo úbytek hmotnosti či objemu.³⁴

3.2.5 Pojištění zemědělských rizik

Pojištění zemědělských podniků samozřejmě spadá také do pojištění podnikatelských rizik. Vedle klasických druhů pojištění, které se uplatňují v podnikatelské sféře, jsou zde využívány specifické druhy pojištění. Jedná se zejména o pojištění plodin a pojištění hospodářských zvířat a také pojištění lesů.

³⁴ ŠUBERT, M. Realizace Incoterms 2000 v dopravě a pojištění. Praha: ICC Česká republika, 2003. ISBN 80-903297-2-1. str. 72;

Stejně jako v průmyslu a ve službách má pojištění zemědělských rizik neodmyslitelné zastoupení v oblasti rostlinné a živočišné produkce. Představuje krytí pojistných nebezpečí, která mají specifický charakter.

Pojištění plodin

Pojištění plodin patří do segmentu pojištění zemědělských rizik, kryje majetkové škody na rostlinné produkci. Toto pojištění lze nastavit na krytí různých rizik hrozících na rostlinné produkci. Nejzákladnějším a nejčastějším je pojištění proti krupobití. Takto nastavené pojištění kryje pouze riziko zničení úrody krupobitím. Krupobití představuje z celkového objemu rizik ohrožujících rostlinou produkci přibližně 10 %. Krytí tohoto rizika je pro pojišťovny nejpříjemnější. Především z důvodu snadné prokazatelnosti a nezaměnitelnosti škody způsobených tímto rizikem s jinými škodami na plodinách. To také příznivě ovlivňuje cenu tohoto pojištění. Plodiny také můžeme pojistit proti vybraným rizikům, které vedle rizik krupobití kryjí ještě další rizika jako například povodně, vichřice, jarní mráz. Z celkové míry ohrožení pěstitelů plodin toto pojištění pokrývá zhruba 25 % možných rizik. Nejkomplexnější ochranu pěstitelům plodin poskytuje tzv. pojištění úrody plodin. Pojištění úrody plodin kryje finanční ztráty na produkci rostlinné výroby, které vznikly v důsledku působení celého souboru vlivů. Nezkoumá se tedy jednotlivá příčina jako pojistná událost, ale základem pro posuzování škody je konečný finanční výsledek rostlinné výroby zemědělského subjektu. Při posuzování ztráty se primárně vychází z průměrného výdělku v minulých letech. Toto pojištění je sice nejkomplexnější, ale také nejdražší. Předmětem pojištění mohou být plodiny pěstované na orné půdě: obilniny, luskoviny, olejnin, přadné rostliny, okopaniny, aromatické, léčivé a kořeninové rostliny, konzumní zelenina, krmné pícniny, ovoce, chmel, vinná réva, trvalé travní porosty, okrasné rostliny, rostliny ve sklenících nebo fóliovnících, semenné porosty okopanin, zeleniny a pícnin, porosty námelového žita a námele.³⁵

Pojištění hospodářských zvířat

Pojištění hospodářských zvířat se vztahuje na soubory (více zvířat najednou) jako jsou krávy, ovce, koně, drůbež apod. Toto pojištění opět zahrnuje více možných rizik v souvislosti s uhynutím, utracením nebo nutnou porážkou v důsledku nákazy nebo infekční nemoci, živelního rizika, rizika úrazu a neinfekční nemoci. Zvířata

³⁵ Pojištění zemědělských plodin. Acredit.cz [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://www.arcredit.cz/pojisteni-zemedelstvi/pojisteni-zemedelskych-plodin>

se také dají pojistit jednotlivě mimo soubor. Jde především o zvířata chovaná ke specifickým účelům, např. závodní koně, plemenná zvířata, domácí zvířata. Toto pojištění má na trhu bezpochyby své místo.³⁶ V případě hromadných nákaz chovů se mohou finanční ztráty vyšplhat do velmi vysokých částek. V poslední době také zažívá velký rozkvět pojištění domácích zvířat. Převážně psů a koček. Mnoho majitelů si uvědomuje že částky za veterinární ošetření jejich zvířecích mazlíčků mohou být velmi vysoké. Pojištění psů a koček lze velmi jednoduše připodobnit k pojištění úrazu a nemoci u lidí.

3.2.6 Pojištění finančních ztrát

Pojištění finančních ztrát definuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 2871 odst. 1 „*předmětem pojištění finančních ztrát jsou vynaložené náklady, které vznikly v důsledku škodné události, nebo ušlý zisk nebo jiné finanční ztráty určené ve smlouvě.*“ V této oblasti neživotního pojištění jsou řešeny důsledky následujících rizik:³⁷

- **rizika přerušení provozu (šomázní rizika)** – rizika škod v důsledku přerušení provozu nebo výroby v důsledku živelní události, havárie, výpadku dodávky energie, a někdy i úředního zásahu
- **rizika úvěrová** – rizika škod v souvislosti s nesplácením úvěru, a to v důsledku nesolventnosti dlužníka (platební neschopnosti), v důsledku platební nevůle (dlužník může zaplatit, ale nechce), v důsledku vnějších podmínek není možné zaplatit (například embargo)
- **rizika nesplnění finančního závazku** vůči jiné osobě (osobám)
- **rizika spojená s potřebami hradit náklady spojené s právní ochranou** (vyplývající z nahodilých okolností)

V oblasti pojištění finančních ztrát patří k nejvýznamnějším pojistným produktům následující pojištění:

- pojištění šomázní (pojištění přerušení provozu),
- pojištění pohledávek
- pojištění záruk
- pojištění právní ochrany

³⁶Pojištění hospodářských zvířat. Acredit.cz [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://www.arcredit.cz/pojisteni-zemedelstvi/pojisteni-zemedelskych-plodin>

³⁷ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 2871

Pojištění pro případ přerušení provozu (šomážní pojištění)

Pojištění pro případ přerušení provozu je speciální druh neživotního pojištění. Tento druh pojištění je úzce propojen s majetkovým pojištěním. Rozdíl je v tom, že majetkové pojištění zabezpečuje náhradu přímé věcné škody, oproti tomu pojištění přerušení provozu kryje tzv. následné škody, tedy zabezpečuje náhradu finanční újmy, která vzniká v důsledku přerušení provozu, ke kterému dochází na základě poškození pojištěného majetku živelní nebo jinou událostí. Nezřídka objem následných škod často výrazně převyšuje přímé věcné škody. Pojistná částka musí být nastavena tak, aby pokrývala ušlý zisk a fixní náklady. Mezi ušlý zisk patří zisk z prodeje výrobků, služeb atd. Fixní náklady jsou nájemné, finanční náklady, mzdové náklady, mzdy zaměstnanců apod. Pojištění přerušení provozu se nazývá šomážní pojištění od francouzského slova chomage, tj. odpočinek, svátek.³⁸

Pojištění pohledávek (úvěru)

Pojištění úvěru je způsob krytí finančních ztrát v případě nesplacení poskytnutého úvěru. Pro krytí úvěrového rizika můžeme použít i další nástroje mimo pojištění: ručení, směnečné ručení, bankovní záruka, zástava, faktoring, forfaiting apod.

Pojištění pohledávek

Pojištění pohledávek chrání podnikatele před nezaplacenými fakturami z obchodní činnosti. Standardně se vztahuje na situace, kdy odběratel neuhradí pohledávku, která vznikla pojištěnému dodavateli v souvislosti s dodaným zbožím nebo s dodanými službami. V případě, že nastane situace, kdy odběratel nedostojí smluvním závazkům, přebírá závazek uhradit dodané zboží či služby pojišťovna a poskytne pojistné plnění, tedy uhradí pojištěnému nezaplacené faktury. Ještě předtím, než dojde k výplatě pojistného plnění, zahájí pojišťovna vlastní metody vymáhání pohledávek, tedy podnikne nezbytné právní kroky.

Pojištění záruk

Smyslem pojištění záruky je krytí škod vzniklých třetí osobě v případě, že pojištěný nesplní své závazky vůči této osobě. V tomto pojištění se pojišťovna zavazuje uhradit věřiteli pojištěného vzniklou majetkovou újmu do výše stanovené v záruční listině, pokud pojištěný nesplní své závazky dané konkrétní smlouvou či právním předpisem. Právní úpravu finanční záruky nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2029–2039. Pojištění záruky má několik podob: pojištění

³⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 199.

smluvních záruk, pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku, pojištění pracovních agentur pro případ úpadku.³⁹

Pojištění smluvních záruk (bondů)

Pojištění smluvních záruk je nástrojem, který je uplatňován vedle bankovních záruk. Tato oblast byla dříve doménou bank, tedy bankovních záruk. V poslední době se rozvíjí uplatňování záruk formou pojistných produktů. To má pro dodavatele nespornou výhodu, že díky záruční listině vystavené pojistitelem nemusí mít vázané finanční prostředky a může s nimi disponovat a použít je pro svou další činnost. V pojištění smluvních záruk je riziko definováno jako nesplnění závazků pojištěného vyplývající z ujednání obsažených ve smlouvě o dílo nebo v zadávací dokumentaci u výběrového řízení. Zárukou pojišťovna potvrzuje, že za podmínek uvedených v pojistné smlouvě, v rozsahu a do výše limitu pojistného plnění poskytne věřiteli pojistné plnění, jestliže pojištěný nesplní své závazky vyplývající ze smlouvy o dílo nebo neuzavře smlouvu o dílo v případě vyhraného výběrového řízení. Pojištění se může sjednat se spoluúčastí, kterou se pojištěný v případě vzniku pojistné události podílí na pojistném plnění.

Mezi základní typy nabízených smluvních záruk patří:

- Záruka za akontaci (advanced payment bond)
- Záruka za nabídku (bid bond)
- Záruka za řádné provedení smlouvy (performance bond)
- Záruka za zádržné za provedení práce (retention bond)
- Záruka za zádržné v průběhu záruční doby (maintenance bond)

Záruka za akontaci (advanced payment bond):

Pojišťovna v záruční listině potvrzuje, že uhradí zálohy vyplacené věřitelem pojištěnému před realizací smlouvy, jestliže pojištěný nesplní své závazky vyplývající z této smlouvy.

Záruka za nabídku (bid bond):

Pojišťovna v záruční listině potvrzuje, že uhradí majetkovou újmu vzniklou věřiteli následkem toho, že pojištěný smlouvu nesjednal.

³⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 205

Záruka za řádné provedení smlouvy (performance bond):

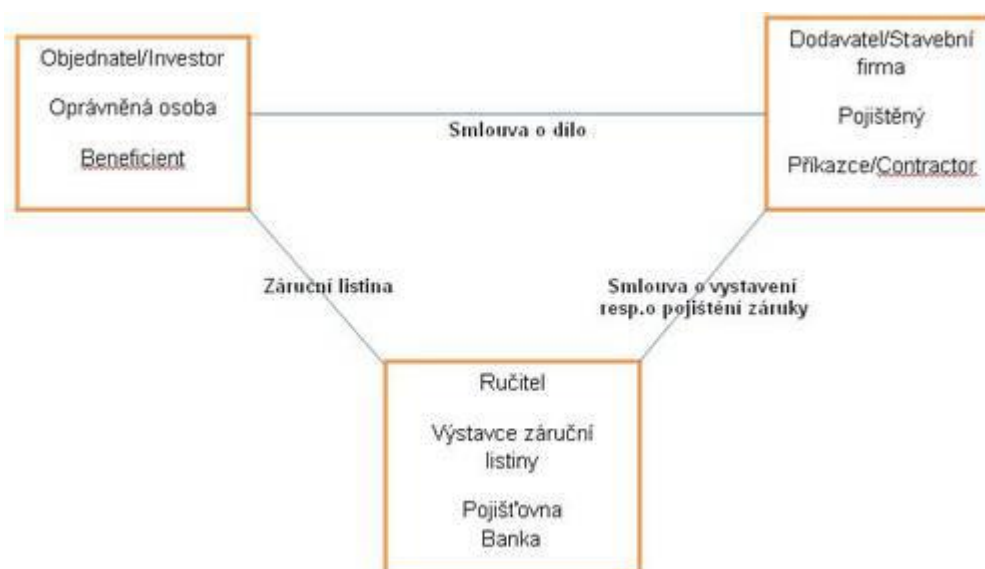
Pojišťovna v záruční listině potvrzuje, že uhradí majetkovou újmu věřiteli, jestliže pojištěný nesplní své závazky vyplývající ze smlouvy týkající se realizace prací, poskytnutí služeb nebo dodání.

Záruka za zádržné za provedení práce (retention bond):

Pojišťovna v záruční listině potvrzuje, že uhradí věřiteli zádržné dohodnuté ve smlouvě, které věřitel nezadržel nebo vyplatil pojištěnému před datem splatnosti zádržného, jestliže pojištěný nesplní své závazky vyplývající z uzavřené smlouvy.

Záruka za zádržné v průběhu záruční doby (maintenance bond):

Pojišťovna v záruční listině potvrzuje, že zaplatí náklady na údržbu objektů či zařízení po jejich fyzickém dokončení nebo dodání v souladu se smlouvou, jestliže pojištěný nesplní své závazky vyplývající ze smlouvy.⁴⁰

Obrázek č. 1: zjednodušené schéma principu vystavení smluvní záruky

Zdroj: Pojištění finančních rizik, dostupné na <http://www.opojistni.cz>

Pojištění smluvních záruk má převážné využití v oblasti stavebního průmyslu. Jelikož se pro pojišťovny jedná o velice riskantní produkt, je velmi důležitá analýza žadatele o pojištění. Pojišťovna si vyžádá celou řadu účetních dokumentů a prověří stabilitu a historii společnosti. Někdy se tedy stane, že žadatel o pojištění neprojde analýzou rizik a pojištění mu není nabídnuto.

⁴⁰ Finanční záruka. Modulservis.cz [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://confluence.modulservis.cz/pages/viewpage.action?pageId=14879481>

Pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku

Pojištění proti úpadku cestovní kanceláře chrání klienty cestovních kanceláří v případech, kdy cestovní kancelář z důvodu svého úpadku není schopna dostát svým závazkům plynoucích z uzavřené smlouvy o zájezdu s klientem. Povinnost se pojistit ukládá cestovním kancelářím zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu.⁴¹ Podle § 6 zákona č. 159/1999 Sb., lze takovou formu ochrany klienta sjednat také bankovní zárukou.

Pojištění pro případ úpadku pracovní agentury

Pojištění pracovní agentury patří do kategorie povinné smluvního pojištění. Jeho smyslem je ochránit zaměstnance pracovních agentur, tzv. agenturní zaměstnance pro případ, že pracovní agentura z důvodu insolvence nemůže zaměstnancům vyplatit odměnu za práci. Stejně jako u pojištění cestovních kanceláří je tato povinnost dána zákonem, a to v § 58a zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Z pohledu pojištění jde vlastně o krytí tzv. záměrného rizika, které podle pojistné teorie nemá být předmětem krytí v rámci komerčního pojištění. V případě, kdy dojde k úpadku pracovní agentury pojišťovna přebírá její smluvní závazky z pracovních smluv vůči zaměstnancům. Minimální pojistná částka musí být sjednána minimálně ve výši trojnásobku objemu mezd všech zaměstnanců.⁴²

3.2.7 Pojištění právní ochrany

Pojištění právní ochrany obsahuje krytí nákladů pojištěného v souvislosti s právními úkony a nákladů spojených s prosazením požadavků na náhradu škody pojištěného. Nejčastěji jsou v pojištění právní ochrany kryty:

- soudní výdaje a náklady,
- náklady na svědky a soudní znalce povolané soudem,
- odměny a náklady zvoleného právního zástupce,
- náklady na provedení výkonu rozhodnutí,
- výdaje pojištěného za cesty k soudnímu řízení, služby pojišťovny spočívající v objasnění skutečnosti, ověření existence pojistné události jmenování advokáta, dohled nad průběhem procesu.⁴³

⁴¹ Pojištění úpadku cestovní kanceláře. Slavia-pojistovna.cz [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.slavia-pojistovna.cz/podnikatele-a-firmy/pojisteni-upadku-cestovni-kancelare/>

⁴² DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 208

⁴³ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 208

Pojištění právní ochrany v sobě zahrnuje také poskytování právních rad a právní asistence. Může to být například formou telefonické konzultace, elektronické ale také samozřejmě osobní. Toto pojištění nepatří ke klasickým druhům pojištění a nenabízí ho každá pojišťovna. Je to také dáno tím, že na trhu se objevilo až v roce 2011.

Druhy pojištění právní ochrany	Řešené oblasti práva
<p>Pojištění právní ochrany vozidel</p> <ul style="list-style-type: none"> • může zahrnovat pouze řidiče • nebo se může vztahovat k vozidlu a zahrnuje celou osádku 	<ul style="list-style-type: none"> • v občansko-právním řízení o náhradu škody z dopravní nehody, • v trestním nebo správním řízení zahájeném z důvodu, že došlo ke spáchání trestného činu z nedbalosti nebo přestupku z nedbalosti při řízení vozidla • v trestním nebo správním řízení o odebrání nebo navrácení řidičského průkazu nebo osvědčení o technickém průkazu vozidla • ve smluvních sporech souvisejících s provedenou opravou nebo odtahem vozidla, při nákupu nebo prodeji vozidla, při jeho pronájmu, půjčce a v souvislosti s jinými závazkově právními vztahy týkajícími se vozidla
<p>Pojištění právní ochrany rodiny</p> <p>zahrnuje do krytí pojištěnou osobu, manžela (manželku), druhu (družku), nezletilé děti, další osoby žijící v domácnosti (např. v opatrovnictví, pomocné síly v domácnosti)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • občansko-právní vztahy (např. nároky na náhradu škody), • trestní a přestupkové právo, • pojistné právo (vymáhání nároků ze sjednaných pojistných smluv), • smluvní spory (při porušení nároků ze sjednaných smluv, o půjčce, o dílo, kupní smlouva apod.), • nájemní právo, • vlastnické právo, • sousedské právo

Druhy pojištění právní ochrany	Řešené oblasti práva
Pojištění právní ochrany v pracovněprávním vztahu	<ul style="list-style-type: none"> • pracovněprávní nároky na náhradu škody, • obhajoba v trestním a přestupkovém řízení, • pojistné právo, • pracovněprávní spory
Pojištění právní ochrany nemovitosti	<ul style="list-style-type: none"> • náhrada škody, • trestní a přestupkové právo, • závazkové právo • vlastnické právo, • nájemní právo, • sousedské právo • první poradenství
Pojištění právní ochrany pro podnikatele	<ul style="list-style-type: none"> • občanskoprávní nároky pojištěných osob na náhradu škody, • pracovněprávní nároky pojistníka na náhradu škody vůči vlastním zaměstnancům, • obhajoba pojištěných osob v trestním nebo přestupkovém řízení, • pracovněprávní spory pojistníka se zaměstnanci, • spory pojištěných osob z komerčního pojištění, • ochrana vlastnických práv pojistníka k movitým věcem • právní ochrana vlastnických práv k nemovitostem, spory z nájemních a podnájemních smluv

Tabulka č. 2: Příklady druhů právní ochrany
Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví.

Pojištění právní ochrany zažívá v poslední době velký rozmach, jelikož stále přibývají nové právní předpisy a normy, které ovlivňují každodenní život. Není tedy jednoduché se ve všech orientovat a vyznat. Proto je dobré řešení některých sporů přenechat profesionálům. Pojištění právní ochrany se dá sjednat za velice rozumnou cenu pojistného a je tedy dobrým doplňkem k běžné pojistné ochraně jak občanů, tak podnikatelských subjektů. Jak je výše uvedeno řešená oblast práva je opravdu velmi široká. Ze své zkušenosti s tímto produktem mohu jen doporučit. Ohlasy většiny těch, kteří toto pojištění uplatnili jsou velmi pozitivní.

3.2.8 Pojištění odpovědnosti za újmu

Pojištění se vztahuje na právním předpisem stanovenou povinnost pojištěného nahradit nemajetkovou újmu nebo škodu (újmu na jmění). Předmětem pojištění

odpovědnosti je tedy ochrana pojištěného v případě vzniku odpovědnosti za újmu. Pojistnou událostí v pojištění odpovědnosti je vznik povinnosti pojištěného nahradit újmu. Pojišťovna v některých případech vyplácí pojistné plnění až na základě rozhodnutí o povinnosti nahradit újmu. O povinnosti nahradit újmu často rozhoduje soud nebo jiný orgán. Pojistné plnění je pak vypláceno přímo poškozenému subjektu, který má právo na náhradu újmy, která mu byla způsobena. Újma poškozenému je hrazena v rozsahu, v jakém za ni pojištěný odpovídá.

Pojistné plnění v rámci odpovědnostních pojištění zahrnuje:

- náhradu újmy (újmy na životě nebo zdraví člověka, škody na věcech, finanční ztráty atd.),
- náklady na obhajobu pojištěného v souvislosti s újmou, kterou má pojišťovna uhradit,
- náklady na soudní řízení o náhradě újmy, pokud bylo nutné ke zjištění odpovědnosti pojištěného a výše plnění pojišťovny.⁴⁴

V případě újmy na životě nebo zdraví člověka poskytne pojistitel náhradu nemajetkové újmy způsobné zásahem do práva poškozeného na ochranu jeho zdraví (např. bolestné, ztížení společenského uplatnění). Dále také duševní útrapy manžela, rodiče, dítěte nebo jiné osoby blízké poškozenému v případě usmrcení nebo zvlášť závažného ublížení na zdraví poškozeného. Pojistitel v tomto případě také uhradí následné finanční škody, které vznikly jako přímý důsledek újmy na životě nebo zdraví člověka. Jedná se například o ztrátu výdělků, náhradu za ztrátu na důchodu, ušlý zisk, náklady léčení, náklady pohřbu.⁴⁵

Pojištění odpovědnosti za újmu je koncipováno na principu All Risks, tedy kryje všechna rizika, která nejsou vyloučena. Jeho konstrukce vychází z formy pojištění na první riziko, tzn. že v pojistné smlouvě je sjednána pojistná částka, která představuje horní limit pro velikost pojistného plnění. Nemůže tedy být u tohoto pojištění uplatněno podpojištění. Pro lepší pochopení pojištění odpovědnosti a celkovému právnímu rámci odpovědnosti si definujeme základy odpovědnosti.

⁴⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 211

⁴⁵ Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění majetku a odpovědnosti P-100/14. Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění odpovědnosti za újmu P-600/14, 130 s.

Základy odpovědnosti

Právní řády existují, aby regulovaly vztahy mezi lidmi. Žádoucí chování je chráněno a podporováno, nežádoucí chování je „trestáno“ a mělo by mu být předcházeno. Každý z nás odpovídá za to, že jsou naše činy v souladu s dobrými mravy, právním řádem i závazky, ke kterým jsme se zavázali. Primárními účely odpovědnosti a s ní související povinnosti nahradit vzniklé škody je prevence těchto škod, sankce za jejich vznik a obnovení původního nebo obdobného stavu.

Předpoklady vzniku odpovědnosti:

- Existence povinnosti
 - Povinnost vzniklá porušením dobrých mravů
 - Povinnost vyplývající ze zákona
 - Povinnost vyplývající ze smluv
- Porušení povinnosti
 - Protiprávní čin
 - Protiprávní stav
- Zavinění
 - Úmysl
 - Nedbalost
- Vznik škody
 - Majetková škoda
 - Nemajetková újma
- Příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody

V zásadě rozlišujeme dva druhy odpovědnosti za škodu – objektivní a subjektivní.

- **Objektivní odpovědnost** – Při objektivní odpovědnosti se nehledí na zavinění, subjekt odpovídá vždy, pokud se odpovědnosti nezprostí (tzv. liberace). Liberace není automatická, je možná jen v případech stanovených zákonem. Např. obecná liberace z porušení smluvní povinnosti obsažená v § 2913 odst. 2 NOZ věta první „*Povinnosti k náhradě se škůdce zprostí, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli.*“ Jsou situace, kdy zákon možnost liberace neumožňuje, tomu se říká odpovědnost objektivní absolutní. Např. odpovědnost státu a územních celků za nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup dle zákona č. 82/1998 Sb., kdy zákon v § 2 přímo stanoví, že

odpovědnosti se nelze zprostit, nebo odpovědnost za škody na věcech odložených dle § 2945 NOZ.⁴⁶

- **Subjektivní odpovědnost** – Subjektivní odpovědnost, nebo také odpovědnost za zavinění, může být upravena jak normami občanskoprávními, tak může prolínat i do veřejného práva, kdy kromě povinnosti nahradit škodu může škůdce čelit např. i trestnímu stíhání nebo projednání přestupku. Ze subjektivní odpovědnosti je možné se vyvinut, tzv. exkullovat, tak, že potencionální škůdce prokáže, že škodu nezpůsobil.⁴⁷

Subjekty povinné k náhradě škody

Škůdce může být fyzická, právnická osoba i orgány veřejné moci (stát, obce, kraje).

- **Fyzické osoby** – aby FO mohla být povinná k náhradě škody vyplývající ze subjektivní odpovědnosti, musí být deliktne způsobilá – musí být způsobilá ke spáchání zaviněného protiprávního činu. Deliktne způsobilost se nabývá ve stejném rozsahu jako svéprávnost (způsobilost k právním úkonům). § 24 NOZ (a § 2922) „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“ Plné svéprávnosti (způsobilosti k právním úkonům) se plně nabývá zletilostí (dovršením 18. roku věku, přiznáním svéprávnosti, uzavřením manželství).
- **Právnické osoby** – Právnické osoby mají deliktne způsobilost od momentu svého založení. Právní jednání statutárních orgánů se přičítají právnické osobě, na jejíž vrub tyto orgány jednají. Povinným hradit škodu, způsobenou statutárním orgánem nebo osobou jednající za PO, je samotná právnická osoba, která může to, co za statutární orgán (či jinou osobu) hradila, po něm vymáhat (pojištění zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli, pojištění odpovědnosti statutárních orgánů D&O). Jednání statutárního orgánu je identické s jednáním právnické osoby. Forma statutárního orgánu a jeho členové se zapisují do obchodního rejstříku. Statutární orgán ke svému jednání nepotřebuje další zmocnění.

⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Parlamentu České republiky. In: . 2012, číslo 89.

⁴⁷ Základy odpovědnosti. *Modulservis.cz* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://confluence.modulservis.cz/pages/viewpage.action?pageId=2555940>

Společná povinnost škůdců k náhradě škody – mohou nastat situace, kdy je k náhradě škody povinno více osob. V takovém případě za škodu odpovídají společně a nerozdílně (tzv. solidární odpovědnost). V praxi to znamená, že poškozený může náhradu škody vymáhat v celé výši po kterémkoli z nich (obvykle po tom solventnějším). Tomu, který škodu nahradil, vzniká poté nárok na náhradu toho, co za ostatní vynaložil.

Existence povinnosti

- **Dobré mravy § 2909 NOZ** – Toto ustanovení představuje možnost ochrany proti chování, které sice není zakotveno v právních normách, ale které vyplývá z dobrých mravů. Co „dobré mravy“ představují, se nedá jednoznačně definovat, je nutno je vykládat individuálně. Jedná se především o etické, obecně zachovávané zásady, které mnohdy požívají i ochrany právními normami. Za jednání v rozporu s dobrými mravy se považuje např. zákeřné jednání, msta, bezohlednost, ziskuchtivost apod. Aby mohla být škoda nárokována, je nutno dokázat, že k porušení dobrých mravů došlo úmyslně. Není v rozporu s dobrými mravy, pokud osoba jedná ve vlastní prospěch, nikoliv s úmyslem poškodit jiného.
- **Zákon § 2910 NOZ** - „*Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.*“⁴⁸
- **Smlouvy § 2913 NOZ** – Odpovědnost za porušení smlouvy je odpovědností objektivní. Škůdce se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti dočasně nebo trvale bránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka, která vznikla až v době, kdy byl škůdce s plněním svých povinností již v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce povinen překonat, nezakládá možnost liberace.

⁴⁸Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Parlamentu České republiky. In: . 2012, číslo 89.

Porušení povinnosti

- **Protiprávní čin** – protiprávní čin může být spáchán buď aktivně nějakým konáním, nebo pasivně opomenutím konat. Protiprávní čin nemusí být jen chování, které napřímo porušuje zákon, ale i takové, které zákon obchází.
- **Protiprávní stav** – je nezávislý na vůli škůdce, přesto má za následek stav, který je v rozporu s právem. Příkladem může být působení přírodních sil (tzv. *Vis maior* – neodvratitelná skutečnost, kterou by ani sebelepší hospodář nemohl odvrátit při vynaložení potřebné péče).⁴⁹

Pojištění odpovědnosti, které patří mezi "dlouhá"/"dlouhodobá" rizika, může být sjednáno na principu příčiny škody (**loss occurrence**), což znamená, že pojistná ochrana se vztahuje na všechny události, jejichž první příčina nastala v době trvání pojistné smlouvy. Nároky poškozených budou uhrazeny z pojištění bez ohledu na to, kdy dojde ke konečné dohodě nebo soudnímu rozhodnutí o výši odškodnění.

Pokud je pojištění sjednáno na principu vznesení nároku (**claims made**), pojistná ochrana se vztahuje na všechny události, kdy nárok na náhradu škody byl poškozeným poprvé uplatněn v době trvání pojištění, a zároveň tento nárok musí být důsledkem porušení povinností, které nastalo buď v době trvání pojištění nebo v určeném časovém období.

V případě principu příčiny škody je pojistné plnění iniciováno např. nemocí zapříčiněnou azbestem, která nastane v pojistné době. Zatímco nemoc musí nastat v pojistné době, nárok na pojistné plnění může být předložen v průběhu pojistné doby nebo i po jejím skončení. V případě pojištění založeném na principu vznesení nároku, je spouštěcí událostí nárok učiněný vůči pojištěné osobě během pojistné doby. Přitom zranění či nemoc se může udát před začátkem pojistné doby (retroaktivní období) nebo během ní, ale nárok musí být uplatněn, když je pojistná smlouva v účinnosti.

Nejlépe to lze vysvětlit na konkrétním příkladu: Zákazník uklouzne a upadne v kavárně. Odmítne však jakoukoli pomoc a okamžitě odejde. Po devíti měsících byla na kavárnu podána žaloba kvůli škodě na zdraví, resp. poranění. K pádu zákazníka došlo 5. 11. 2016. V této době měla kavárna sjednáno pojištění obecné odpovědnosti na období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016. Toto pojištění zaniklo a kavárna uzavřela novou pojistnou smlouvu na roční období s počátkem

⁴⁹Základy odpovědnosti. *Modulservis.cz* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://confluence.modulservis.cz/pages/viewpage.action?pageId=2555940>

pojištění 1. 1. 2017. Majitelka kavárny obdržela žalobu 15. 8. 2017. Teď vzniká otázka, která pojistná smlouva se použije. V případě principu příčiny škody by byl nárok kryt pojistnou smlouvou, jež byla v účinnosti v době, kdy k pádu a zranění zákazníka došlo. Bylo to v době účinnosti první pojistné smlouvy, takže vůči ní by měl směřovat nárok. Nicméně jinak to vypadá u principu vznesení nároku. Nelze použít první pojistnou smlouvu, protože majitelka kavárny obdržela žalobu až po skončení její účinnosti. Nárok byl vznesen v době účinnosti druhé pojistné smlouvy, takže bude použita tato smlouva.⁵⁰

Pojištění odpovědnosti je obsaženo ve velkém množství pojistných produktů. Pro lepší orientaci lze rozdělit tyto produkty dle charakteru odpovědnostech rizik do následujících oblastí:

- odpovědností pojištění vozidle,
- odpovědností pojištění při pracovních úrazech a nemocech z povolání,
- profesní odpovědnostní pojištění,
- obecné odpovědnostní pojištění.

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

S tímto pojištěním se většina z nás v životě určitě setká. Ochrana poškozených při dopravních nehodách je ve většině zemí považována za společensky závažnou, proto toto pojištění patří do kategorie povinně smluvních. Základním účelem tohoto pojištění je pojistná ochrana zdraví a majetku třetích osob, kterým byla způsobena škoda zapříčiněná provozem motorového vozidla pojištěného. Podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla č. 168/1999 Sb., je vlastník vozidla povinen uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti, a to u některého z pojistitelů, který obdržel licenci k provozování tohoto pojištění. Pojistná smlouva je vázána na vozidlo uvedené ve smlouvě, tedy vztahuje se na všechny osoby, které by odpovídali za škodu způsobenou provozem takto pojištěného vozidla. Pojištěný má na základě toho pojištěný nárok, aby pojistitel za něho uhradil škody vzniklé v souvislosti s provozem vozidla, a to

- škody na zdraví nebo usmrcením,
- škody vzniklé poškozením, zničením, nebo ztrátou věci,
- ušlý zisk,
- účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením.

⁵⁰ Pojištění odpovědnosti na principu příčiny škody a na principu vznesení nároku. *Modulservis.cz* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://confluence.modulservis.cz/pages/viewpage.action?pageId=2555940>

Z pojištění pojistitel neuhradí škody, které utrpěl řidič pojištěného vozidla. Dále majetkové škody, za které pojištěný odpovídá svým příbuzným a škody na vozidle, na které se vztahuje pojištění.⁵¹

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, nepřesně nazývané povinné ručení, je jedno z nejčastěji uzavíraných pojištění na našem trhu. Logika je vcelku prostá, každé registrované auto ho musí mít povinné ručení a aut je v dnešní době opravdu spousty. Pojišťovny se tedy předhánějí v cenových nabídkách a různých doplňcích k tomuto pojištění. Ve srovnání s ostatními státy, hlavně se státy západní Evropy, máme povinné ručení za poměrně nízké ceny. Pojistitelé sice každý rok smlouvy valorizují, ale to je poměrně pochopitelné. Jednak do tohoto zvyšování cen promlouvá každoroční inflace, ale hlavně zvyšující se cena vozidel a oprav za ně. Dle nálezů ústavního soudu musí pojišťovny opravy na vozidlech hradit v cenách nových dílů i na starém vozidle a také nahradit pokles jeho tržní hodnoty.

Pojištění odpovědnosti za škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání
Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele je specifické pojištění. Jedná se o pojištění zákonné to znamená, že pokud subjekt zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance, je ze zákona povinný platit toto pojištění. Touto formou stát zajišťuje krytí riziko pracovního úrazu a nemoci z povolání, tedy na náklady zaměstnavatele. Toto pojištění není tak úplně komerční pojištění v pravém slova smyslu. Jeho podstata je koncipována spíše k jistému druhu sociálního pojištění. Z pohledu pojišťoven se zase jedná spíše o státní zakázku než o běžný pojistný produkt. Zákon přesně vymezuje pojišťovny, kterým bylo uskutečňování tohoto pojištění svěřeno. *„Právní úprava zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání podle § 205d zákoníku práce (v současné době již zrušeného) byla již v době svého vzniku v roce 1992 považována za dočasné řešení přijatelné do doby přijetí zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Hlavními nedostatky zákonného pojištění je jeho provádění dvěma soukromými pojišťovnami, které nelze charakterizovat jako soukromé pojištění, protože všechny jeho parametry stanovuje stát právními předpisy a pojišťovny nemají žádnou pravomoc do pojistně technických parametrů zasahovat, byť principiálně jako pojištění odpovědnosti se řadí do pojistných odvětví neživotního pojištění. Pojištění*

⁵¹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 212

provádějí jako zakázku státu, na jeho účet, a podle pravidel stanovených státem. K odstranění tohoto provizoria byla v průběhu doby Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem financí zpracována řada variant řešení transformace zákonného pojištění jak do systému sociálního zabezpečení, tak i do systému soukromého pojištění, včetně přijetí zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců (č. 266/2006 Sb.), který však nikdy nenabyl účinnosti.“⁵²

Profesní odpovědnostní pojištění

Pojištění profesní odpovědnosti za újmu je specifické pojištění odpovědnosti. Ve své podstatě může být rozsah krytí podobný s pojištěním provozní odpovědnosti podnikatele. Rozdíl je pouze v tom, že toto pojištění je určené pro jednotlivé profese, kdy osoby provozující dané profese jsou ze zákona odpovědné za profesionální chyby a omyly.⁵³ Například profesní omyl, v jehož důsledku vznikne újma na životě nebo zdraví člověka, na hmotné věci, na živém zvířeti, finanční škoda nebo jiná určená újma, kterou má pojištěný na základě právního předpisu povinnost nahradit. Na našem pojistném trhu se uplatňuje pojištění profesní odpovědnosti na základě dobrovolného pojištění a smluvně povinného pojištění profesní odpovědnosti. U profesí, kde se uplatňuje povinně smluvní pojištění je sjednání podmínkou pro výkon povolání, patří k nim:

- odpovědností pojištění advokátů
- odpovědností pojištění stomatologů, lékařů a lékárníků,
- odpovědností pojištění veterinárních lékařů,
- odpovědností pojištění notářů,
- odpovědností pojištění daňových poradců,
- odpovědností pojištění auditorů,
- odpovědností pojištění autorizovaných architektů, inženýrů a techniků,
- odpovědností pojištění patentových zástupců,
- odpovědností pojištění komerčních právníků,
- odpovědností pojištění pojišťovacích zprostředkovatelů.

⁵² Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo z nemoci z povolání. *Ministerstvo financí* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/zakonne-pojisteni-odpovednostizamestnav>
⁵³ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015]. 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 216

Obecné odpovědnostní pojištění

Obecné odpovědnostní pojištění zahrnuje více druhů pojištění odpovědnosti za újmu, jak pro jednotlivce, tak pro podnikatelské subjekty. Sjednání tohoto pojištění chrání ekonomický subjekt vůči rizikům plynoucím z jeho činnosti (s výjimkou těch, která jsou vyloučena). Pojištěný subjekt (jednotlivec, podnik) má na základě tohoto pojištění právo na to, aby za něho pojišťovna nahradila újmu vzniklou třetí osobě na zdraví, usmrcením, poškozením, zničením nebo ztrátou věci, finanční ztrátu, pokud za ni pojištěný odpovídá. Pojišťovna obvykle hradí i náklady právní ochrany pojištěného.

Pojištění odpovědnosti občanů

Pojištění odpovědnosti občanů je velice rozšířený produkt, ze segmentu občanského pojištění. Jeho účelem je pojistné krytí činností a situací, ke kterým může dojít v běžném životě v souvislosti se vznikem újmy třetí osobě. Takovéto pojištění si může občan sjednat jako individuální produkt, často je však nabízeno jako připojištění k některým majetkovým pojistným produktům (pojištění domácnosti, pojištění budov). Do produktů pojištění odpovědnosti občanů lze zařadit:

- pojištění odpovědnosti za újmu v běžném občanském životě, kryje odpovědnost za újmu vzniklou třetí osobě v souvislosti s běžnou činností občana, to v sobě zahrnuje veškeré běžné činnosti související: s provozem bytu a domácnosti, s jednáním nezletilých dětí, rekreací, zábavou, prováděním drobných stavebních prací vykonávaných svépomocí a ostatními činnostmi běžného občanského života,
- pojištění odpovědnosti za újmu vlastníka, držitele, nájemce nebo správce nemovitosti, kryje újmu způsobenou třetí osobě, jež vyplývá z jeho vztahu k nemovitosti a provozu zařízení v domě. Toto pojištění obecně pokrývá odpovědnost za veškerou újmu, která může vzniknout v souvislosti s provozem a užíváním nemovitosti a částí k ní patřící. Například chodníky, chodby, společné prostory a prostranství patřící k nemovitosti,
- pojištění odpovědnosti vyplývající z vlastnictví drobných zvířat (psů, koček, ptactva atd.) přičemž zvířata nesmí být používána k výdělečným účelům, z pojištění bývají vyloučena nebezpečná a exotická zvířata, dnes bývá toto pojištění běžně zahrnuto v rámci pojištění odpovědnosti za újmu v běžném občanském životě, jedná se o velice užitečné pojištění

neboť člověk nese odpovědnost za své zvíře a často se bohužel stane, že domácí zvířata způsobí nemalé škody (pes vběhne na silnici a způsobí dopravní nehodu, kočka u sousedů poničí omítku atd.),

- pojištění odpovědnosti za škodu zaměstnance při výkonu povolání, v případě, že zaměstnanec způsobí škodu svému zaměstnavateli (např. z nedbalosti), podle Zákoníku práce je odpovědnost zaměstnance dána maximálně 4,5násobkem jeho průměrného měsíčního hrubého výdělku, pokud tedy nebyla škoda spáchána úmyslně nebo pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných látek – v tomto případě není limitována velikost nároku, pojišťovna tedy za zaměstnance uhradí škodu, kterou způsobil zaměstnavateli,
- pojištění z odpovědnosti vyplývající z vlastnictví a používání zbraní,
- na trhu jsou i další odpovědnostní pojištění jako např. pojištění odpovědnosti za škodu z výkonu práva myslivosti, pojištění odpovědnosti za škodu vlastníka nebo provozovatele malého plavidla apod.⁵⁴

Pojištění obecné odpovědnosti za újmu podnikatelských subjektů

Stejně tak jako se mohou občané chránit pojištěním odpovědnosti občanů proti případné náhradě újmy, stejně tak se mohou chránit podnikatelské subjekty. Pojištění kryje škody na majetku, újmu na zdraví a úmrtí a finanční ztráty spojené s provozem podnikatelského subjektu. V rámci podnikatelské sféry je toto pojištění velmi důležité, neboť některé škody by mohly být tak velké, že jejich náhrada by mohla podnikatelský subjekt existenčně ohrozit. Z pohledu risk managementu společnosti je důležité se proti těmto rizikům chránit. Pojištění podnikatelských subjektů může zahrnovat následující:

- provozní činnost
- odpovědnost z držby nemovitostí
- odpovědnost za škody na věcech vnesených a odložených
- odpovědnost za škody na pronajatých prostorách
- odpovědnost za škody na cizích věcech (nebo zvířatech) užívaných
- odpovědnost za škody na cizích věcech (nebo zvířatech) převzatých za účelem provedení objednané činnosti
- odpovědnost za škody na věcech zaměstnanců

⁵⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015]. 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 217

- regresní nároky zdravotních pojišťoven.

Kromě obecného odpovědnostního pojištění podnikatelů, které kryje újmu vyplývající z obecné odpovědnosti vůči třetím osobám, existují speciální druhy odpovědnostního pojištění. Mezi ně patří odpovědnost za výrobky, pojištění odpovědnosti za škody na životním prostředí, pojištění odpovědnosti vedoucích pracovníků společnosti.⁵⁵

Pojištění odpovědnosti za výrobek

Kryje újmu vzniklou na životě, na zdraví a škodu na majetku při užívání určitého výrobku (pokud za ni výrobce podle zákonů daného státu odpovídá). Právní úprava odpovědnosti za výrobek je víceméně totožná napříč státy EU. Do 31.12.2013 byla právní úprava obsažena ve speciálním zákoně č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za vady výrobku. Od 1.1.2014 je tato problematika upravena v NOZ v §§ 2939–2943. Cílem právní úpravy je posílení postavení spotřebitele v případech, kdy dojde k újmě na jeho majetku či zdraví v důsledku vady výrobku.

Výrobek

- výrobkem se rozumí movitá věc určená k uvedení na trh jako výrobek za účelem prodeje, nájmu nebo jiného použití.
- výrobek je považován za vadný, není-li tak bezpečný, jak to od něho lze rozumně očekávat se zřetelem ke všem okolnostem, zejména ke způsobu, jakým je výrobek na trh uveden nebo nabízen, k předpokládanému účelu, jemuž má výrobek sloužit, jakož i s přihlédnutím k době, kdy byl výrobek uveden na trh (§ 2941 NOZ)
- výrobkem je i movitá věc, která se stane součástí nebo příslušenství jiné věci movité či nemovité - např. závadné brzdy namontované do automobilu
- výrobkem mohou být např.
 - věci, které se těží – ropa, sůl, uhlí
 - věci, které se pěstují – obiloviny, zemědělské produkty (i živočišného původu)
 - výrobky používané v lékařství – umělé implantáty, kloubní náhrady, léčiva

⁵⁵DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 217

- součásti jiných výrobků – cihly, beton, klimatizační jednotky
- ale i např. elektřina nebo software.

Z hlediska pojištění je možné za vadný výrobek považovat i vadně vykonanou práci (služby dodané pojištěným), pokud se jejich vada projeví po jejich předání.⁵⁶

Pojištění odpovědnosti za škodu manažerů, ředitelů a členů představenstev

Zkratka pro toto pojištění je (D&O) z anglického Directors and Officers. Toto pojištění se obecně vztahuje na krytí škod v souvislosti s odpovědností managementu společnosti v důsledku:

- jejich jednání nebo nečinnosti jednání (například opomenutí, přehlednutí apod.), nebo jednání při poskytování odborných služeb,
- porušením zásad nebo pokynů schválených orgány společnosti, zejména valnou hromadou, členskou schůzí apod.
- porušení rozsahu svého jednatelského oprávnění nebo vztahu z doby trvání pojištění.

Z pojištění se například hradí náklady: právního zastoupení, šetření, kauce, na zachování dobré pověsti, řízení proti majetku a osobní svobodě, osobní a rodinné výdaje atd.

Enviromentální pojištění (pojištění ekologické újmy)

Toto pojištění se vztahuje na odpovědnostní škody na životním prostředí. Neustále se zpřísnující legislativa v oblasti životního prostředí představuje pro podnikatelské subjekty zvýšené riziko dodatečných nákladů, spojených s prevencí či sanací ekologických škod. To se však dá řešit právě tímto pojištěním, jež kryje škody na životním prostředí, které pojištěný způsobí a za které dle zákona odpovídá třetí osobě nebo na veřejných zdrojích.⁵⁷ Příklad pojistného krytí:

- Náprava/sanace ekologické újmy dle zákona č. 167/2008
- Náklady na realizaci preventivních opatření
- Náklady právního zastoupení
- Náklady na realizaci nápravných opatření (šetření, odstranění, vyčištění, monitoring) v rámci majetku pojištěného i mimo něj včetně nákladů

⁵⁶Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku. *Modulservis.cz* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://confluence.modulservis.cz/pages/viewpage.action?pageId=2555940>

⁵⁷ DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 219

na opravu majetku pojištěného, poškozeného při realizaci nápravných opatření.

- Škoda vyplývající jak z náhlého a neočekávaného, tak i z postupného znečištění.
- Škoda na zdraví a věcná škoda, způsobená třetím osobám v důsledku znečištění.⁵⁸

4 Pojistná smlouva

4.1 Právní úprava pojistné smlouvy

V našem právním řádu upravuje oblast pojišťovnictví především zákon o pojišťovnictví č. 277/2009 Sb., který poskytuje základní právní rámec a pravidla pro podnikání v této oblasti. Určuje možné právní formy podnikání, definuje státní dozor nad pojišťovnictvím, související pojmy a výpočet technických rezerv, které musí pojišťovny vytvářet. Velmi zjednodušeně řečeno technické rezervy pojišťoven jsou finanční rezervy na případnou výplatu pojistného plnění.

Dalším velmi důležitým právním předpisem je zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, ten nahradil zákon č 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Dále také zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, a především úprava obsažená v NOZ. V neposlední řadě upravují pojišťovnictví některé prováděcí předpisy (nařízení, vyhlášky).

Občanský zákoník charakterizuje pojistnou smlouvu do kategorie tzv. odvážných smluv. Odvážná smlouva je taková smlouva, podle které závisí prospěch, anebo nepospěch alespoň jedné ze smluvních stran na nejisté události. Je to tedy taková událost, o které není smluvním stranám známo, zdali a kdy nastane. Do kategorie těchto smluv také patří sázka, hra, los a další podobné. Podrobnější úpravu závazků z těchto smluv nalezneme v části čtvrté NOZ, a to konkrétně v § 2756-§ 2883. Pro tyto závazky se nepoužívají ustanovení o změně okolností a neúměrném zkrácení. Každá pojistná smlouva musí splňovat náležitosti stanovené právními předpisy. Nejen z hlediska její formy, ale i z hlediska obsahu. Pojistná smlouva je většinou definována jako smlouva o finančních službách,

⁵⁸ Pojištění environmentálních rizik. Colonnade [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.colonnade.cz/firmy/pojisteni-environmentalnich-rizik>

ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné. Podmínka vyplacení pojistného plnění je také definována v pojistných podmínkách, kde je dále uvedeno, na co se pojištění vztahuje a na co naopak ne.⁵⁹

Uzavření pojistné smlouvy je dvoustranné právní jednání, spočívající v projevu vůle pojistitele a pojistníka. V pojistné smlouvě jsou také stanovena práva a povinnosti pojistitele, pojistníka a pojištěného. Pojistitel se v pojistné smlouvě zavazuje poskytnout pojistné plnění oprávněné osobě, pokud nastane pojistná událost, která je blíže definována ve smlouvě. V pojistné smlouvě také samozřejmě stanovena výše pojistného, tedy právo na úplatu za dobu trvání pojištění ve prospěch pojistitele. Pojistná smlouva musí být sjednána písemnou formou. I zde ovšem najdeme výjimky, a to jsou smlouvy sjednané na dobu kratší 1 roku tzv. krátkodobé pojištění, nejčastěji cestovní pojištění.

4.2 Pojistné pojmy

Pojistné je finanční částka, kterou klient platí pojistiteli za poskytování pojistné ochrany.

Pojistná částka je finanční částka určená v pojistné smlouvě jako horní hranice pojistného plnění. Pojistnou částku si určuje pojistník sám a je stanovena ve smlouvě tak, aby odpovídala pojistné hodnotě pojištěného majetku nebo potřebám pojistníka v případě životního pojištění. Pojistník samozřejmě může využít rady odborníků z řad poradců a pojišťovacích makléřů, jejich doporučení je pak uvedeno v záznamu z jednání.

Pojistné plnění vyplácí pojistitel oprávněné osobě v případě vzniku nároku na pojistné plnění. Jedná se tedy o finanční částku, která kompenzuje vzniklou újmu. Právě proto se klient pojišťuje, aby dostal v případě pojistné události pojistné plnění.

Pojistná událost je nahodilá událost, při které vzniká nárok na pojistné plnění.

Pojistné nebezpečí a pojistné riziko - pojistné nebezpečí je příčina vzniku pojistné události například požár, povodeň, záplava, vichřice atd. Pojistné riziko je

⁵⁹Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané právě pojistným nebezpečím.

Pojistka je potvrzení pojistitele o uzavření pojistné smlouvy. Pojistka by se měla vydat vždy k pojistné smlouvě. Praxe je ale taková, že se většinou vydává jen k pojištěním, kterými pojistník potvrzuje splnění nějakého požadavku. Například požadavku pojištění finanční způsobilosti dopravce.⁶⁰

Pojistník je právnická nebo fyzická osoba, která uzavřela s pojistitelem pojistnou smlouvu a zavázala se k úhradě pojistného. Pojistník nemusí být totožný s pojištěným.

Pojištěný je právnická nebo fyzická osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za újmu nebo jiné hodnoty se vztahuje dané pojištění uzavřené v pojistné smlouvě.

Pojistitel je v podstatě pojišťovna, právnická osoba, která od České národní banky získala oprávnění provozovat pojišťovací činnost.

4.3 Účastníci pojistného vztahu

Pojistná smlouvě patří do závazků smluvních, hlavním stavební kamenem je tedy smlouva. Pro vznik tohoto právního vztahu jsou typické dvě smluvní strany (účastníci), které se konsensem ve smlouvě upíší k vzájemným právům a povinnostem. Na jedné straně vystupuje jako účastník pojistitel. Na druhé straně stojí subjekt, v jehož prospěch se pojištění uzavírá nebo je prostřednictvím tohoto subjektu sjednáno nebo je jiným způsobem v konkrétním pojistném vztahu zainteresován. Ve smlouvě však můžeme nalézt další účastníky.⁶¹ NOZ rozlišuje vedlejší účastníky smlouvy na pojištěný, oprávněná osoba, obmyšlená osoba a třetí osoba, jejíž pojistné nebezpečí je pojištěno. V praxi se setkáme často s případem, kdy pojistník je zároveň pojištěný i osobou oprávněnou. Pojištěný je ten, na jehož majetek, život, zdraví nebo odpovědnost za újmu se sjednané pojištění vztahuje. Oprávněnou osobu je ten, komu v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění. Obmyšlená osoba se vyskytuje pouze u životního pojištění.

⁶⁰Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

⁶¹Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

Jedná se o osobu, která by v případě smrti pojištěného dostala vyplacenou pojistnou částku sjednanou ve smlouvě.

4.4 Vznik pojistné smlouvy

Před uzavřením pojistné smlouvy mají strany, které ji hodlají uzavřít, určité povinnosti vyplývající ze zákona. Jde především o informační povinnost, povinnost jednat poctivě a chránit důvěrné informace. Informační povinností je myšleno sdělení všech skutkových a právních okolností, které mohou mít vliv na platnost smlouvy a na její uzavření. Pojišťovny a zprostředkovatelé pojištění mají ze zákona přesně definované informace, které musí zájemci o pojištění sdělit. Pojišťovny často využívají dokument s názvem informace pro zájemce o pojištění. Pojišťovací zprostředkovatelé musí vyplňovat záznam z jednání s klientem. Aby pojištění vůbec mohlo vzniknout musí být na straně zájemce o pojištění pojistný zájem. *„Pojištění nesmí být zneužito jako nástroj sloužící spekulaci. Pojistník musí mít dle zákona pojistný zájem na vlastním životě a zdraví a dále také na zdraví jiné osoby, vyplývající ze vztahu k této osobě, který může vyplývat z příbuzenského vztahu k této osobě nebo je podmíněn prospěchem či výhodou z pokračování jejího života, pokud tyto skutečnosti osvědčí. Pojistný zájem má také pojistník na vlastním majetku a zároveň také na majetku jiné osoby, pokud osvědčí, že by mu bez jeho existence a uchování hrozila přímá majetková ztráta (např. pojištění domácnosti v pronajatém bytě). Zavedla se také nová kategorie pojištění budoucího pojistného zájmu (např. budoucího podnikání), které též je možné pojistit, nicméně do vzniku pojistného zájmu není pojistník povinen platit pojistiteli pojistné.“⁶²*

Uzavření pojistné smlouvy se dá rozdělit do několika částí. Nejdříve je nutný návrh na uzavření smlouvy – nabídka. Pak následuje přijetí nabídky, uzavření pojistné smlouvy a tím vznik pojištění.

Nabídka

Předložení nabídky by měla předcházet analýza potřeb klienta. A to jak v případě pojištění občanů, tak při pojištění podnikatelských subjektů. Nabídku může předkládat přímo pojistitel nebo může být předložena prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele. Za pojišťovacího zprostředkovatele považujeme pojišťovacího makléře, pojišťovacího agenta, váženého zástupce nebo

⁶² Dr. Mgr. Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele. Pojistnou smlouvu lze tedy uzavřít přijetím této nabídky, tím se rozumí projevení včasného souhlasu s nabídkou vůči navrhovateli. Je mnoho možností, jak dostat nabídku a poté uzavřít smlouvu. Klient může využít přímo pobočky pojistitelů. Dále také využít zprostředkovatele (makléře, agenty, autosalony, cestovní kanceláře atd.), nebo použít internet a zde uzavřít smlouvu online, tedy mimo obvyklé obchodní prostory.

Přijetí nabídky

Za předpokladu, že příjemce nabídku akceptuje může být uzavřena pojistná smlouva. Lhůta pro přijetí nabídky může být určena pojistitelem přímo v nabídce. Pokud tato lhůta v nabídce není uvedena § 2759 NOZ stanoví, že lhůta pro přijetí nabídky je jeden měsíc od doby, kdy byla nabídka doručena druhé straně. Pokud je však uzavření pojistné smlouvy podmíněno lékařskou prohlídkou, tato lhůta se prodlužuje na dobu dvou měsíců od doby, kdy byla nabídka doručena druhé ze stran. Nabídka může být přijata i dříve, a to včasným zaplacením pojistného pojistiteli.⁶³

Uzavření pojistné smlouvy a vznik pojištění

Pojistnou smlouvu můžeme uzavřít několika způsoby. Nejklasičtější a stále nejpoužívanější způsob je uzavření podepsané písemné smlouvy. Jak již bylo zmíněno, smlouvy, které jsou kratší než jeden rok, lze uzavřít ústním prohlášením. Další způsob je tzv. akceptace zaplacením, tedy uhradit výši pojistného na účet pojistitele, které je součástí nabídky. § 2772 NOZ upravuje dobu vzniku pojištění v případě, že není den vzniku, případně i přesný čas uveden v pojistné smlouvě. Zpravidla pojištění vzniká v 00:00 hodin dne počátku pojištění. Pokud by nebyla doba vzniku pojištění ujednána, pak by pojištění vzniklo prvním dnem, který by následoval po dni, kdy byla smlouva uzavřena. Smluvní strany si také mohou dohodnout ujednání, že se pojištění bude vztahovat i na dobu, která byla před uzavřením pojistné smlouvy. V případě takového ujednání nebude pojistitel poskytovat pojistné plnění v případě, pokud pojistník věděl nebo vědět mohl a měl, že již pojistná událost nastala. Pojistitel také nemá právo požadovat po pojistníkovi pojistné, pokud pojistitel věděl, vědět mohl a měl v době nabídky pojištění, že tato pojistná událost nemůže nastat.⁶⁴

⁶³Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Parlamentu České republiky. In: . 2012, číslo 89.

⁶⁴Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Parlamentu České republiky. In: . 2012, číslo 89.

Obsah pojistné smlouvy

Obsah pojistné smlouvy je stejně jako u obsahu jiných závazkových právních vztahů, tvořen souhrnem práv a povinností jejich účastníků. Tato práva a povinnosti jsou stanoveny právními normami a dále pojistnou smlouvou, ke které náleží všeobecné pojistné podmínky, podmínky speciální, smluvní ujednání, doložky apod. Pojistná smlouvy vždy obsahuje:

- určení pojistitele a pojistníka, oprávněné osoby a jejich identifikační údaje,
- vymezení předmětu pojištění, pojistného nebezpečí a pojistné události,
- výše pojistného, jeho splatnost a údaj, zda se jedná o pojistné běžné nebo jednorázové,
- zda se jedná o pojištění škodové nebo obnosové,
- vymezení doby, na kterou byla pojistná smlouva uzavřena.⁶⁵

Pojistné podmínky

Pojistné podmínky jsou nedílnou součástí pojistné smlouvy. Mohou být přímo obsaženy ve smlouvě anebo jsou její přílohou. Každý, kdo má zájem pojistnou smlouvu uzavřít by se měl dobře seznámit s pojistnými podmínkami. Podpisem smlouvy pojistník stvrzuje, že se s danými pojistnými podmínkami seznámil. Pojistné podmínky vymezují podrobnosti o vzniku, trvání a zániku pojištění, pojistné události, výluky z pojištění předmět pojistného plnění a veškeré další podrobnosti pojištění. Pojistitel vždy odkazuje na pojistné podmínky a pojistník by s nimi měl být seznámen před uzavřením pojistné smlouvy. Pojišťovny zpravidla využívají typizované pojistné podmínky pro různé durhy pojistných produktů. To má několik odůvodnění. Jednak se tak pojišťovny vyvarují případných chybných ustanovení, která by mohla vzniknout při tvorbě desítek rozdílných podmínek pro každý druh pojištění, a jednak jde o podstatnou úsporu času a nákladů na tvorbu pojistných podmínek. Většinou se setkáme se dvěma druhy pojistných podmínek, a to všeobecné pojistné podmínky, které jsou součástí každé pojistné smlouvy. Tyto podmínky upravují základní pravidla, která jsou pro všechny druhy pojištění stejná. Dalším druhem pojistných podmínek jsou podmínky zvláštní. To jsou konkrétní

⁶⁵Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7

pojistné podmínky pro jednotlivé produkty a konkretizují všeobecné pojistné podmínky.⁶⁶

Zánik pojistné smlouvy

Z právního pohledu je zánik pojištění zánikem závazku mezi pojistitelem a pojistníkem nebo pojištěným. Pojištění může zaniknout více způsoby. Zánik pojištění upravují § 2802-2810 NOZ. Pokud je pojištění ukončené dohodou o zániku, vyžaduje se, aby v ní strany ujednaly, jak se vyrovnají. Pokud v ní není určen okamžik zániku pojištění, platí, že pojištění zaniklo dnem, kdy dohoda nabyla účinnosti. Pojištění může zaniknout:⁶⁷

- uplynutím pojistné doby – tato pojistná doba je u pojištění uvedena v pojistné smlouvě
- neplacením pojistného – v tom případě pojištění zaniká dnem následujícím po marném uplynutí lhůty, která je stanovena pojistitelem v upomínce k zaplacení pojistného nebo jeho části, doručené pojistníkovi; tato lhůta nesmí být kratší než 1 měsíc,
- dohodu – v dohodě musí být vždy určen okamžik zániku pojištění a způsob vyrovnání,
- výpovědí – výpovědí může pojištění ukončit jednostranným právním jednáním jak pojistitel, tak pojistník, ale pouze v případě, kdy by splněny stanovené podmínky; výpověď pojistné smlouvy je upravena v § 2805 a 2806 NOZ
- odstoupením od pojistné smlouvy – u tohoto způsobu se jedná stejně jako u výpovědi o jednostranné právní jednání, kdy na něj mají nárok obě dvě strany, které jsou ve smluvní vztahu, tedy jak pojistník, tak pojistitel
- zánikem pojistného rizika nebo pojištěné věci,
- smrtí pojištěné fyzické osoby, anebo zánikem pojištěné právnické osoby bez právního nástupce.⁶⁸

Možností, jak může pojistná smlouva zaniknout je tedy celá řada. Obecně platí, že nejčastější způsob ukončení je ke konci pojistného období smlouvy. Tedy poslání výpovědi minimálně šest týdnů před výročím smlouvy (den počátku smlouvy).

⁶⁶ Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7

⁶⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Parlamentu České republiky. In: . 2012, číslo 89.

⁶⁸ Karfíková, Marie a Vladimír PŘÍKRYL. *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-45-5

V segmentu autopojištění se nejčastěji jedná o ukončení z důvodu ztráty pojistného zájmu například při prodeji vozidla nebo při jeho likvidaci. V takovém případě je pojistná smlouva ukončena dnem oznámení takové skutečnosti pojistiteli. Pojistné smlouvy mohou být uzavřeny na dobu neurčitou či určitou. Většinou jsou smlouvy uzavřeny na dobu neurčitou s pojistným obdobím jeden rok a s automatickou prolongací. Automatická prolongace znamená, že pokud pojistník neprojeví nejméně šest týdnů před koncem pojistného období zájem smlouvu ukončit, pojistná smlouva se opět prodlužuje o další rok.

5 Funkce pojišťovacího makléře

Profese pojišťovacího makléře má ve světě tradici mnoha desetiletí a za tu dobu si vydobyla právoplatné a respektované místo mezi finančními službami. V České republice se tato profese začala vyvíjet až s příchodem tržního hospodářství na počátku 90 let minulého století. K rozvoji evropského pojišťovacího trhu velmi přispěla směrnice Rady Evropské unie a Evropského parlamentu 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění. Tato směrnice v podstatě otevřela trh všem zprostředkovatelům z členských států Evropské unie. Pojišťovací zprostředkovatelé, kteří se zapíší do registru ve své domovské zemi, získávají právo poskytovat svoje služby ve všech dalších členských státech.⁶⁹

V dnešní době existuje spousta možností, jak pojištění sjednat. Existuje celá řada distribučních kanálů pojištění (pošty, banky, leasingové společnosti, prodejci automobilů, cestovní kanceláře, prodej přes internet). Základní způsoby prodeje pojistných produktů jsou dva, tzv. přímý prodej, který je realizován přímo pojišťovnou prostřednictvím vlastního personálu, a zprostředkovatelský servis, který nabízejí pojišťovací makléři a pojišťovací agenti. Rozdíl mezi pojišťovacím makléřem a agentem je poměrně zásadní. Pojišťovací agenti prodávají pojistné produkty pojistitelů, jejichž jménem a na jejichž účet jednájí. Služby pojišťovacího agenta jsou spíše využitelné v segmentu občanského majetku nebo v případě menších podnikatelských subjektů. Zjednodušeně řečeno pojišťovací agent zastupuje jednoho konkrétního pojistitele. Pojišťovací makléři naproti tomu jednájí jménem klienta a zastupují jeho zájem před pojistitelem. Obvykle se pojišťovací makléři zaměřují na firemní klientelu, do které spadají i veřejnoprávní korporace.

⁶⁹ KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. Praha: Eupress, 2010, 162 s. ISBN 978-80-7408-038-8.

Pojišťovací makléři se často zaměřují na pojištění velkých pojistných rizik, to nese značnou míru erudice a vybavenost lidskými zdroji. To však neznamená, že makléři nemohou sjednávat pojištění občanského majetku. Dokonce většina makléřů může vystupovat jako pojišťovací makléř i pojišťovací agent, neměli by však jednoho klienta obsluhovat jako makléř a jako agent zároveň. Zákon obecně klade na makléře nejvyšší nároky na odbornost a jejich servis je zdaleka nejkompexnější. Makléřský obchod představuje velkou část obchodu na pojistném trhu a drží si vzestupnou tendenci.⁷⁰

Největší změna v oblasti distribuce pojištění přišla poměrně nedávno, a to v podobě zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, který transponoval do českého právního řádu směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2016/97 o distribuci pojištění. Přehled nejdůležitějších změn:

- nová kategorizace zprostředkovatelů
- změny v registracích
- změny v odpovědnosti za újmu
- požadavky na odbornou způsobilost
- navýšení informační povinnosti
- zpřísnění pravidel jednání se zákazníkem a zavedení nové dokumentace
- požadavky na vnitřní předpisy
- povinnosti uchování dokumentace,
- produktové řízení a určení cílového trhu,
- efektivnější dohled a zpřísnění sankcí.⁷¹

5.1 Co pojišťovací makléř dělá

Mnoho lidí nemá vlastně pořádně ponětí o tom, co pojišťovací makléř dělá a jaký je ho význam a proč vlastně využít jeho služeb. Někteří si dokonce myslí, že služby pojišťovacího makléře pojištění zbytečně prodražuje a že bez něj je to výhodnější. Bohužel pravda je taková, že některé makléřské společnosti český pojistný trh svým neprofesionálním jednáním poměrně dost poškodily. Médii proběhla řada kauz, která na nekalé praktiky těchto společností upozornila. Ovšem služby pojišťovacího makléře, na které se zde zaměřuji jsou diametrálně odlišné od služeb, které

⁷⁰KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. Praha: Eupress, 2010, 162 s. ISBN 978-80-7408-038-8.

⁷¹KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. Praha: Eupress, 2010, 162 s. ISBN 978-80-7408-038-8.

poskytovaly tyto pochybné společnosti, které se zaměřovaly pouze na rychlý výdělek formou životního pojištění. Makléřské služby, které zde zmiňuji, jsou zaměřeny především na klientelu z řad obchodních společností a veřejnoprávních korporací. Ty samozřejmě vyžadují naprosto jiný přístup a stupeň odbornosti a profesionality.

Makléři poskytují svým klientům velký sortiment služeb z oblasti pojištění. Vše by mělo začít analýzou potřeb klienta, makléř vychází ze zkušeností a znalostí, které v oboru nasbíral. Doporučí tedy klientovi, co vše by mělo být pojištěno a co je například zbytečné. Makléř musí od klienta získat potřebná data nutná pro správné nastavení pojistné ochrany. Makléř by měl být mezioborově multifunkční, musí umět číst ekonomické výkazy společnosti, zároveň se musí vyznat v mnoha odvětvích podnikání, musí mít znalosti z oblasti požární bezpečnosti, dále musí znát zabezpečovací technologie a mnoho dalšího. Poté, co makléř nasbírá veškerá potřebná data, začne klientovi sestavovat pojistný program. To obsahuje správné nastavení pojistných částek, limitů, vybrání správných pojistných nebezpečí, zajištění zvláštních ujednání, doložek a dalších věcí pro správnou pojistnou ochranu. Navrhne tedy komplexní zajištění klientových potřeb a po jeho souhlasu začne s poptáváním pojistitelů a hodnocením jejich nabídek. Vzhledem k tomu, že na našem trhu se vyskytuje poměrně značné množství pojistitelů není jednoduché se v jejich nabídkách vyznat. Makléř už většinou ví, jaké pojišťovny jsou schopny předložit nejlepší nabídky pro konkrétní druh klienta a konkrétní pojistná rizika. Zpravidla poptá tři až pět pojistitelů a mezi jejich nabídkami poté vybírá pro klienta tu nejvhodnější.

Zde je vidět právě jedna z výhod oproti pojišťovacímu agentovi. Pojišťovací makléř zastupuje klienta, a proto dělá nezávislou analýzu trhu a vybírá ze všech možných pojistitelů. Makléř také může pro klienta vytvořit pojištění na míru. To znamená, že v podstatě s pojistitelem vytvoří pojištění přesně podle jeho potřeb, i když ho pojistitel standardně nenabízí. Zde však velmi záleží na velikosti pojišťovaného majetku klienta a schopnosti makléře tento požadavek prosadit. Makléř také dává klientovi jistotu, že vybere pojistitele, který je schopný a dostatečně silný pokrýt v případě velkých pojistných událostí pojistné plnění. Makléři, kteří mají pojišťovnou svěřené tzv. právo inkasa, používají zvláštní clientský účet pro tok plateb mezi svými klienty a příslušnými pojišťovnami, tedy pro platby pojistného a výplaty pojistných plnění.

Sjednáním pojistné smlouvy však práce pojišťovacího makléře zdaleka nekončí. Makléř spravuje klientovi pojistné smlouvy po celou dobu jejich existence. To vyžaduje průběžné aktualizace pojistných smluv, především v návaznosti na změnu klientovy situace v průběhu času a navyšování nebo snižování pojištěného majetku, aktualizaci obrátů, změnu činnosti atd. Makléř také dává pozor, zda klient hradí pojistné a po celou dobu komunikuje za klienta s pojišťovnou.

Velkou přidanou hodnotou je makléř v případě řešení škodních událostí klienta. Makléř aktivně prosazuje zájmy klienta při likvidaci. Dnes již většina renomovaných makléřů disponuje vlastním likvidačním oddělením, které se o celou agendu likvidace stará od začátku až do výplaty pojistného plnění. Makléř si vyžádá od klienta veškeré potřebné podklady k hlášení škodné události. Dále pak komunikuje s pojistitelem za klienta. Ví, jak má správně škodnou událost nahlásit, aby byla likvidní co nejrychleji. Pokud pojistitel nechce vyplatit pojistné plnění klientovi, makléř sepíše odvolání a vede spor s pojistitelem. Jeho cílem je vymoci pojistné plnění pro klienta.

Prodražují makléřské služby cenu pojištění? Ne, opak je pravdou. Makléř snižuje náklady a čas zájemce o pojištění tím, že na základě svých analytických znalostí vyhledá vhodného pojistitele, jehož produkty nejlépe uspokojí daný pojistný zájem. Makléř je odměňován pojišťovnou formou zprostředkovatelských provizí. Je pravdou, že jeho odměna je zahrnuta v ceně pojistného, ale tomu se nevyhnete ani při obchodu na přímo s pojišťovnou. I v pojišťovně bude někdo, kdo se bude muset nějakým způsobem o klienta starat a ten dostane také svou odměnu. Navíc makléř snižuje náklady pojišťovně na získání klienta, které by pojišťovna musela vynaložit. Makléř buduje dlouhodobé obchodní vztahy jak se svými klienty, tak s pojistiteli. To je také někdy rozhodujícím faktorem pro umístění některého určitého rizika nebo vytvoření pojistného programu na míru. Další výhodou pro klienta může být v tom, že makléři mohou mít s některými pojistiteli nadstandartní vztahy díky velkému objemu obchodu a tím zajistí pro své klienty výhodnější cenu pojistného.

Makléři mohou svým klientům nabízet i jiné specifické služby nad rámec svých povinností vázaných na proces sjednání a správy pojistné smlouvy. Jedná se například o poradenství. Může se jednat o poradenství v mnoha oblastech, kde nestačí klientovy vlastní kapacity, jako je risk management, preventivní opatření,

bezpečnostní systémy, IT, právní služby atd. V takovém případě se pojišťovací makléř stává klientovým partnerem i v dalších oblastech jeho činnosti.

6 Subjekty veřejné správy a jejich obchodní společnosti

Subjekty jsou nositelé veřejných práv a povinností, jejichž jménem a na jejichž odpovědnost je veřejná správa vykonávána. Za hlavní subjekt veřejné správy můžeme jistě považovat stát. Další subjekty veřejné správy jsou ty subjekty, **o nichž to stanoví ústava nebo zákon, veřejnoprávní korporace, veřejné ústavy a veřejné podniky, státní fondy, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné výzkumné instituce.** Nejdůležitějším subjektem veřejné správy je stát, který je právnickou osobou veřejného práva. I přesto, že se jedná o právnickou osobu, od ostatních právnických osob se ovšem do jisté míry odlišuje. Jedná se o subjekt, který je uvnitř i navenek suverénní, a přesto, že se svým charakterem jedná o veřejnoprávní korporaci, vykazuje i jisté znaky soukromoprávní korporace. Státní správu stát vykonává dvěma způsoby, přímo tedy prostřednictvím svých orgánů nebo nepřímo prostřednictvím jiných subjektů v rámci přenesené působnosti.

Veřejnoprávní korporace může být založena pouze zákonem nebo jiným vrchnostenským aktem na základě zákona, a to za účelem plnění veřejných úkolů. Veřejnoprávní korporace disponují mocenským oprávněním, mohou tedy činit vrchnostenské úkony, což jim ale nebrání v tom, aby používaly též prostředky soukromého práva a vstupovaly do soukromoprávních vztahů.

Veřejnoprávní korporace je možné dělit podle jejich základu na:

- územní – to jsou typicky kraje či obce, jejich členové jsou spojeni místem bydliště či sídla; taková korporace je v podstatě i stát, městské části a městské obvody
- osobní – členství je podmíněno určitými vlastnostmi osoby nebo příslušností k určité profesi, nejčastěji se jedná o profesní komory (advokátní, lékařská apod.) ale také vysoké školy
- věcné (reálné), kdy členství na tomto základě pramení z vlastnictví určité věci nebo obstarávání společných záležitostí, zejména služeb; jde například o svazek obcí⁷²

⁷² HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 100. ISBN 978-80-7179-254-3.

Veřejný ústav

Veřejný ústav můžeme definovat jako souhrn věcných a osobních prostředků, se kterými subjekt veřejné správy disponuje za účelem trvalé služby zvláštního veřejného účelu. Veřejný ústav nemusí disponovat právní subjektivitou, může se jednat i o nesamostatnou organizační jednotu subjektu veřejné správy.

Důležité je rozlišení na samostatné a nesamostatné veřejné ústavy:

- samostatné veřejné ústavy – jsou zřizovány zákonem či právním aktem, který je založen na základě zákona, mají status právnické osoby.
- nesamostatné veřejné ústavy – jsou zřizovány na vůli subjektu či přímo vykonavatele veřejné správy v rámci jeho vnitřního opatření

Veřejný ústav se liší od veřejnoprávní korporace tím, že nedisponuje členy a lidskou složku zde vytvářejí ti, kteří se podílejí na provozu ústavu, a rovněž ti, kteří využívají jeho služeb. Jako příklad veřejného ústavu může sloužit státní škola či krajská nemocnice.⁷³

Veřejný podnik

Veřejný podnik je subjektem, jehož činnost směřuje do oblasti veřejného zájmu. Rozdíl mezi veřejným ústavem a veřejným podnikem spočívá v tom, že podnik je provozován za účelem zisku.

Veřejný podnik v užším smyslu může znamenat:

- soukromý podnik, který zajišťuje určitou část úkolů veřejné správy, zpravidla na základě koncese či veřejnoprávní smlouvy, která je uzavřena mezi soukromým subjektem a oprávněným zástupcem subjektu veřejné správy
- může se také jednat o fyzickou či právnickou osobu soukromého práva, která na základě zákona vykonává vrchnostenské oprávnění. Jedná se o propůjčení pravomoci, která by jinak příslušela správnímu úřadu nebo jinému státnímu útvaru jako orgánům veřejné moci. Taková osoba má k výkonu této pravomoci propůjčeny shodné prostředky jako by v dané oblasti měl správní úřad (např. vydává správní rozhodnutí, vybírá poplatky). Jako příklad můžeme uvést vodní stráž, úřední úkony lékařů apod.

⁷³ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 104. ISBN 978-80-7179- 254-3

- za veřejný podnik může být považována každá zisková hospodářská činnost, která je realizována ze strany veřejnoprávní subjektů. Jedná se o činnosti, které by stejně tak mohly činit subjekty soukromého práva. Například se může jednat o svoz komunálního odpadu.⁷⁴

Státní fondy jsou právnickými osobami, které sdružují majetek za určitým účelem. Jejich účelem je oddělení majetku pocházejícího z některých vázaných zdrojů, jako jsou například strukturální fondy Evropské unie, případně speciální poplatky či výnosy. Státní fondy těmito penězi dále podporují oblast, pro kterou jsou zřízeny, například formou účelových dotací, půjček a jiných podpor. V České republice jsou v současné době zřízeny tyto státní fondy: fond životního prostředí, fond kultury České republiky, fond dopravní infrastruktury, fond rozvoje bydlení, zemědělský intervenční fond, fond kinematografie.

6.1 Obchodní společnosti veřejnoprávních korporací

V tomto tématu se zaměřím na obchodní společnosti zřizované územními veřejnoprávními korporacemi. Především obchodní společnosti měst a obcí. Obec mohou zakládat kapitálové obchodní společnosti, tj. společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, také se mohou spolu s jinými osobami stát účastníkem (společníkem) v obchodní společnosti.⁷⁵

Možnost obce zakládat obchodní společnosti vychází z ustanovení § 23 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Obec může přistoupit k zakládání obchodních společností, jak říká zákon č. 250/2000 Sb. „*pokud by to mělo obci napomoci k plnění svých úkolů, zejména k hospodářskému využívání svého majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností.*“

Zákon o obcích upravuje zakládání obchodních společností pouze okrajově. Podle tohoto zákona může obec pro výkon samostatné působnosti zakládat právnické osoby. Zákon dále nespécifikuje, o jaké právnické osoby zakládané obcí se jedná viz § 35a odst. 1. Zakládání nebo rušení právnických osob spadá do vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce, jak uvádí § 84 odst. 2 písm. e) obecního zřízení. Veškeré další úkony jako schvalování zakladatelských listin,

⁷⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 104. ISBN 978-80-7179-254-3

⁷⁵ Obec a obchodní společnosti. *Deník veřejné správy* [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6740293>

společenských smluv, zakládacích smluv, stanov a účast obce v již založených právnických osobách náleží do vyhrazené pravomoci zastupitelstva.⁷⁶

Založení obchodní společnosti upravuje zákon 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Podle § 8 zákona o obchodních korporacích, se obchodní společnost zakládá společenskou smlouvou. Pokud se jedná o založení kapitálové společnosti, vyžaduje založení formu veřejné listiny. Obchodní společnost lze také založit zakladatelskou listinou pořízenou ve formě veřejné listiny, pokud právní předpis připouští, aby společnost založil jediný zakladatel.

Společnost s ručením omezeným

Jedna z častých forem obchodní společnosti, kterou obce zakládají, je společnost s ručením omezeným. Zákonnou úpravu společnosti s ručením omezeným nalezneme v zákoně o obchodních korporacích v § 132 až §242. Jedná se o kapitálovou obchodní společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše nesplaceného vkladu podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byla společnost věřitelem vyzvána k plnění. Orgány společnosti:

- Valná hromada – nejvyšší orgán společnosti. Členy valné hromady jsou všichni společníci (tedy majitelé, vlastníci). Svolává ji jednatel společnosti nejméně jedenkrát ročně a do její působnosti patří např. rozhodování o změně společenské smlouvy, změně základního kapitálu, o připuštění nepeněžitého vkladu, volba a odvolání jednatele a dozorčí rady (byla-li zřízena), dále valná hromada schvaluje například rozdělení zisku, účetní závěrku atd.
- Jednatel - statutárním orgánem společnosti jsou jeden nebo více jednatelů. Jednateli přísluší obchodní vedení společnosti. Jednatelé jsou uvedeni v obchodním rejstříku.
- Dozorčí rada – tento nepovinně vytvářený orgán dohlíží na činnost jednatelů, kontroluje účetní dokumentaci, jednou ročně předkládá zprávu o své činnosti valné hromadě.⁷⁷

⁷⁶ Obce a obchodní společnosti. *Deník veřejné správy* [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6740293>

⁷⁷ Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (úplné znění) Předpis č. 90/2012 Sb.

Akciová společnost

Další velmi častou obchodní společností, kterou obce zakládají, je akciová společnost. Ta je upravena v zákoně o obchodních korporacích v § 243 až § 551. Akciová společnost je kapitálová společnost jejíž základní kapitál je rozdělen na počet akcií, což jsou cenné papíry. Vlastnictví těchto akcií představuje podíl na vlastnictví společnosti. Z hlediska vnitřní struktury akciové společnosti zákon o obchodních korporacích rozlišuje dva systémy, dualistický a monistický. V českém právu je obvyklejší dualistický systém struktury společnosti:

- valná hromada je nejvyšší orgán akciové společnosti; jedná se o shromáždění všech akcionářů tedy vlastníků,
- představenstvo je statutární orgán a jeho úkolem je řízení společnosti,
- dozorčí rada je kontrolní orgán, který dohlíží na činnost představenstva.

V případě monistického systému je uspořádání následující:

- valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti stejně jako v dualistickém systému,
- správní rada vykonává funkci kontrolně řídicího orgánu
- statutární ředitel je statutární orgán společnosti a jeho činností je obchodní vedení společnosti.⁷⁸

7 Hospodaření veřejnoprávních korporací a jejich obchodních společností

Z hlediska mého tématu bych se zaměřil především na hospodaření obcí a jejich obchodních společností. Obec je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů. Dispozice s obecním majetkem má odlišnosti oproti ostatním soukromoprávním vlastníkům. Zákon o obcích stanoví určité specifické povinnosti a určitá omezení. Cílem takovéto úpravy je ochrana majetku obce a transparentnost hospodaření s ním. Obec musí hospodařit účelně a chránit svůj majetek dle zásady dobrého hospodáře. Obci také náleží péče o rozvoj jejího území a péče a zajištění potřeb jejích občanů. Obec musí postupovat ve veřejném zájmu, tedy musí činit vše, co vede k všeobecnému dobru a společenskému blahobytu. Její řízení a jednání by

⁷⁸ Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (úplné znění) Předpis č. 90/2012 Sb.

mělo směřovat k podpoře rozvoje společnosti a řešení jejích problémů.⁷⁹ To, jestli se všude vždy tak děje, je bohužel věc druhá.

Obce a jejich zástupci musí obecní majetek spravovat a chránit ho před případnou újmou. Zde vstupuje na scénu jako jedna z možností pojištění. Z praxe se dá říci, že většina obcí využívá nějaký druh pojištění. Někdy jsou pojištění dostatečně, někdy jen částečně. I pojištění má svou cenu a je třeba zvážit, zda se danému subjektu vyplatí pojišťovat celý majetek, nebo jen vybrané části. Některé menší obce nedisponují dostačujícími finančními prostředky, aby si mohly dovolit drahou komplexní pojistnou ochranu. Stejně tak lze ale uvažovat, že pokud nemají dostatečné prostředky na pojistnou ochranu, těžko je budou mít na sanaci případných škod. Proto je dobré, pokud se obce obrátí na odborníka z oblasti pojišťovnictví, aby jejich potřeby zhodnotil a dokázal navrhnout optimální pojistnou ochranu za rozumnou cenu. Zde je také dobré zmínit, že z pohledu pojistitele jsou municipality velmi dobrými klienty. Existuje pro to řada důvodů například: většinou se jedná o smlouvy dlouhodobého trvání, mají dobrou platební morálku, mají příznivý škodní průběh a jedná se o dobrou referenční skupinu. Tomu většinou odpovídá i sazba pojistného, která je hlavním určovatelem celkové ceny pojistného.

Města a obce zakládají obchodní společnosti především k zajištění činnosti veřejného zájmu. Zde platí logické pravidlo, že čím větší město, tím má zpravidla více společností. Pokud se podíváme na nějaké příklady obchodních společností ve větších městech, například krajských, zjistíme, že se často jedná společnosti s mnohamilionovým majetkem někdy dokonce v řádech miliard. Typickým příkladem takto velkých obchodních společností, kde je většinou stoprocentním vlastníkem město, jsou: městské dopravní podniky, vodárny, teplárny, společnosti starající se o majetek města apod.

Například dopravní podniky ve větších městech mají ve svém majetku opravdu velké množství movitých i nemovitých předmětů, dosahujících někdy až astronomických hodnot. K takovému majetku musí vedení společnosti, potažmo vlastník, přistupovat s péčí řádného hospodáře. Péče řádného hospodáře je sice abstraktní pojem, ale lze ho definovat jako požadovanou nebo čekávanou míru péče

⁷⁹Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly. *MINISTRESTVO VINITRA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/odbor-verejne-spravy-dozoru-a-kontroly.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

při správě majetku. Je tedy logické, že pokud společnost vlastní takto rozsáhlé majetky, musí se o ně přiměřeně starat a snažit se eliminovat možná rizika.

Jak jsem již uváděl výše, jedním z institutů eliminace rizika je právě pojištění. Pojištění takové majetkové struktury, kterou disponují například dopravní podniky, není jednoduchá záležitost. Proto se takovéto společnosti obracejí na odborníky z oblasti pojištění a následné správy, což jsou nejčastěji pojišťovací makléři. Jelikož se velmi často jedná o subjekty povinné postupovat podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, musí tedy nejdříve proběhnout veřejná soutěž. Poté co je vybrán pojišťovací makléř, začíná příprava podkladů pro pojištění. Příprava pojistného programu pro klienta s takto rozsáhlým majetkem může trvat měsíce. V případě klienta typu dopravních podniků se nejedná pouze o majetkové pojištění, ale také o pojištění odpovědnosti, povinné ručení, havarijní pojištění, úrazové pojištění apod. Pro správné nastavení pojistného programu vypracuje makléř rizikovou zprávu, která obsahuje detailní přehled majetku, jeho zabezpečení a pojistných rizik, které klientovi hrozí. Makléř také pomůže klientovi s přípravou veřejné zakázky na výběr pojistitele. Přinejmenším doplní obsahovou část, tedy nastavené pojištění včetně doložek a smluvních ujednání. V případě, že má makléř dostatečně erudovaný personál v této oblasti, může zakázku připravit celou a nechat ji pouze odsouhlasit klientem. Makléř také následně pomáhá klientovi vybrat nejvhodnější nabídku v rámci veřejné zakázky. Poté, co je smlouva uzavřena na makléři leží veškerá následná péče. Jedná se hlavně o změny na smlouvách, typicky přidání nebo odebrání předmětů pojištění a hlavně řešení pojistných událostí.

8 Veřejné zakázky

V této kapitole pouze stručně vysvětlím, co je veřejná zakázka, uvedu některé druhy veřejných zakázek a nastíním veřejné zakázky v oblasti pojišťovnictví. Samotné téma veřejných zakázek je tak obsáhlé, že ho v žádném případě není možné rozebrat pouze v jedné kapitole, to koneckonců není ani účelem této práce.

Nejdříve je důležité vysvětlit, co vlastně pojem veřejná zakázka znamená. Veřejné zakázky upravuje zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále také „ZZVZ“), ten však definici pojmu veřejná zakázka neobsahuje. Jistým způsobem je však definice obsažena v § 2 ZZVZ, dle něhož se zadáním veřejné zakázky rozumí uzavření úplatné smlouvy mezi zadavatelem a dodavatelem, z níž

vyplývá povinnost dodavatele poskytnout dodávky, služby, nebo stavební práce. Předchozí úprava veřejných zakázek, zákon 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách v § 7 definovala veřejnou zakázku „*Veřejnou zakázkou je zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo úplatné provedení stavebních prací.*“ Tato definice je tedy použitelná i na prostředí nové právní úpravy.

Pro zadavatele je stěžejní vědět, zda jím zamýšlené jednání bude spadat pod ZZVZ a bude se tedy jednat o veřejnou zakázku, či zda nikoli. „*Za zadání veřejné zakázky se nepovažuje uzavření smlouvy, kterou se zakládá pracovněprávní nebo jiný obdobný vztah, nebo smlouvy upravující spolupráci zadavatele při zdávání veřejné zakázky podle § 7 až 12 ZZVZ (spolupráce zadavatelů), §155 ZZVZ (zakázky zadávané společným podnikům), § 189 ZZVZ (vertikální spolupráce) a § 190 ZZVZ (horizontální spolupráce).*“⁸⁰ Aby jednání naplňovalo znaky veřejné zakázky, musí jít o plnění které zadavatel pořizuje za úplatu. To však neplatí pro případy, kdy se zadavatel rozhodne určité plnění realizovat svými zaměstnanci v rámci plnění pracovních povinností, zde se nejedná o veřejnou zakázku. Veřejné zakázky jsou výhradně vztahem mezi zadavatelem a externími dodavateli.

Veřejné zakázky dělíme podle jejich předmětu, a to na veřejné zakázky na dodávky, veřejné zakázky na služby a veřejné zakázky na stavební práce. Veřejné zakázky také rozlišujeme podle jejich režimu. Ten se určí podle jejich předpokládané hodnoty na nadlimitní veřejné zakázky, podlimitní veřejné zakázky a veřejné zakázky malého rozsahu. Způsob financování předmětu veřejné zakázky nemá na její zadání žádný vliv. Nezáleží na tom, zda se jedná o vlastní prostředky zadavatele, úvěr, dotace nebo jiný způsob.⁸¹

8.1 Druhy veřejných zakázek

Zákon rozlišuje tři duhy veřejných zakázek:

- veřejné zakázky na stavební práce,
- veřejné zakázky na dodávky,
- veřejné zakázky na služby.

Určení druhu veřejné zakázky je velice důležité. Druh veřejné zakázky je totiž přímo závislý na následném určení zařazení konkrétní veřejné zakázky

⁸⁰ BALÝOVÁ, Lucie. *Veřejné zakázky*. 2. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 9788074008054.

⁸¹ Zákon o zadávání veřejných zakázek, Zákon č. 134/2016 Sb., § 2-16

do finančních limitů. Také je důležitý pro zvolení správného druhu zadávacího řízení. Pokud by zadavatel špatně určil druh veřejné zakázky a díky tomu zvolil chybně druh zadávacího řízení, dopustí se chyby, která pro něj může mít vážné následky.

Z hlediska tématu pojištění se jedná o veřejné zakázky na služby. Je velmi důležité zvolit správně předpokládanou hodnotu veřejné zakázky. U některých předmětů zakázek to vůbec není jednoduché. Například u pojištění se do celkové hodnoty zakázky musí započítat i odměna makléře, která je obsažena v pojistném. U rozsáhlejšího majetku, který nebyl nikdy pojištěn, je třeba udělat si cenový průzkum trhu. Jelikož není možné vycházet z předchozí ceny pojistného. Existují zvláštní pravidla pro předpokládanou hodnotu veřejných zakázek na služby. Pro stanovení předpokládané hodnoty veřejné zakázky na služby, u které se nestanoví celková smluvní cena, je rozhodná předpokládaná výše úplaty za celou dobu trvání smlouvy, je-li doba trvání smlouvy rovna 48 měsíců nebo kratší. Pokud se tedy smlouva uzavírá na dobu delší než 48 měsíců nebo na dobu neurčitou, počítá se předpokládaná hodnota z úplaty za období 48 měsíců.⁸² U pojistných smluv je standardní doba trvání na dobu neurčitou s pojistným obdobím jeden rok. Pokud tedy zadavatel dojde k zjištění, že pojistné za jeden rok bude stát 2 miliony korun, bude předpokládaná hodnota veřejné zakázky na dobu neurčitou 8 milnou korun. Tomu musí zadavatel přizpůsobit režim veřejné zakázky a druh zadávacího řízení.

8.2 Zadavatel

Je zapotřebí říci, kdo je zadavatel ve smyslu ZZVZ. Aby se vůbec mohlo jednat o veřejnou zakázku, je nezbytné, aby byla zadávána zadavatelem ve smyslu § 4 ZZVZ. Pojem veřejný zadavatel vymezuje § 4 odst. 1 ZZVZ a jsou jimi následující subjekty:

- *„Česká republika – je veřejným zadavatelem prostřednictvím svých organizačních složek dle vymezení § 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, dále také („MajČR“). Organizační složky státu se považují za samostatné zadavatele. Organizačními složkami jsou ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České*

⁸² Zákon o zadávání veřejných zakázek, Zákon č. 134/2016 Sb., § 21

republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis či MajČR; obdobné postavení jako organizační složka státu má Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu.

Jménem veřejného zadavatele – České republiky činí vedoucí příslušné organizační složky ty právní úkony, které se příslušné organizační složky týkají, pokud MajČR nestanoví jinak. Vedoucí organizační složky může pro určité právní úkony písemně pověřit jednáním jiného vedoucího zaměstnance této organizační složky. Další zaměstnanci organizační složky mohou jménem státu činit právní úkony pouze v rozsahu stanoveném vnitřním předpisem organizační složky,

- Česká národní banka,
- Státní příspěvková organizace – jejichž definici a základní vymezení osahuje § 54 odst. 1 MajČR, přičemž odkazuje na jiné právní předpisy. Státní příspěvkovou organizací je tak například Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest,
- Územní samosprávné celky a jejich příspěvkové organizace – přičemž územními samosprávnými celky jsou obce, kraje a hlavní město Praha. Mezi obce patří i městyse, města a statutární města. Za veřejné zadavatele jsou považovány i městské obvody či městské části, a to u statutárních měst a hlavního města Prahy.

Je nutné si uvědomit, že veřejným zadavatelem je kraj nebo obec, a nikoliv jejich orgány. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby vždy byl zadavatel řádně označen a vymezen a nedošlo k chybnému označení například některého z orgánů obce (typicky zastupitelstvo či krajský úřad).

Příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelé jsou územně samosprávné celky, jsou zřizovány dle ÚzmRoz. Tyto subjekty jsou poté brány jako veřejní zadavatelé v obdobném postavení jako jejich zřizovatelé,

- jiná právnická osoba, a to ve dvou samostatných kategoriích:
 1. byla založena či zřízena za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu; a
 2. jiný veřejný zadavatel ji převážně financuje, může v ní uplatňovat rozhodující vliv nebo jmenuje nebo volí více než polovinu členů v jejím statutárním nebo kontrolním orgánu.⁸³

⁸³ BALÝOVÁ, Lucie. *Veřejné zakázky*. 2. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 9788074008054.

Pokud však zadavatel uvedený výše zahájil zadávací řízení, i když k tomu nebyl povinen, je povinen ve vztahu k zadávané veřejné zakázce dodržovat zákon o zadávání veřejných zakázek. Za zadavatele se považuje také jiná osoba, která zahájila zadávací řízení, ačkoliv k tomu nebyla povinna, a to ve vztahu k tomuto zadávacímu řízení a do jejího ukončení.⁸⁴

9 Příklad veřejné zakázky na pojištění majetku

V následující kapitole si ukážeme konkrétní příklad veřejné zakázky na pojištění majetku a odpovědnosti. Jde o společnost TRADE CENTRE PRAHA a.s. Tato společnost je akciovou společností hlavního města Prahy. Praha je jediným akcionářem této společnosti. Předmětem činnosti této společnosti je správa budov a některého vybraného majetku ve vlastnictví Prahy. Jak vyplývá z informací v předchozí kapitole, tak společnost je zadavatelem ve smyslu zákona o zadávání veřejných zakázek, neboť je zcela financována hlavním městem Prahou, které v ní uplatňuje rozhodovací vliv.

Společnost TRADE CENTRE PRAHA využila služeb pojišťovacího makléře, se kterým měla uzavřenou makléřskou smlouvu a plnou moc k zastupování ve věcech pojistné ochrany. Jelikož společnost má ve své správě několik velmi významných budov, ať už z hlediska historické nebo funkční, rozhodla se využít k eliminaci možných rizik pojištění. Před zahájením samotné veřejné zakázky bylo nutné udělat revizi a ohodnocení spravovaného majetku. Zjistit aktuální stav, zabezpečení požární ochrany, revizních zpráv, protipovodňových plánů apod. Jednalo se převážně o budovy a vybraný movitý majetek. Poté makléř navrhl vhodný pojistný program, který reflektuje potřeby klienta v oblasti pojištění majetku a odpovědnosti za újmu. Celková hodnota pojišťovaného majetku se blíží 4 miliardám korun. U pojištění takto rozsáhlého majetku je nutno rozpracovat detailní strukturu pojištění jednotlivých pojistných nebezpečí a správně nastavit pojistné limity. Nelze všechna pojistná nebezpečí pojistit na plnou hodnotu majetku. Na plnou hodnotu majetku se pojišťuje pouze základní pojistné nebezpečí FLEXA, ostatní pojistná nebezpečí se musí stanovit limitem pojistného plnění. Pokud by se takto nepostupovalo, cena pojistného by byla obrovská, což by pro klienta nebylo přijatelné. Také je to z hlediska případných škod někdy

⁸⁴ Zákon o zadávání veřejných zakázek, Zákon č. 134/2016 Sb., § 4

nadbytečné. Těžko si představit, že by například pojistné nebezpečí kroupy dokázalo pojištěnou budovu totálně zničit.

Poté, co byl odsouhlasen pojistný program, začal makléř připravovat zadávací dokumentaci pro veřejnou zakázku. U pojištění takového rozsahu je nutné udělat předběžnou tržní konzultaci s pojistiteli a zjistit, zda jsou pro ně požadavky přijatelné a zda jsou schopni takovou pojistnou ochranu nabídnout. Při větší míře pojišťovaného majetku využijí pojistitelné možnost soupojištění. Soupojištění je horizontální rozdělení rizika mezi více pojistitelů, přičemž každý z nich odpovídá za svůj předem dohodnutý podíl z celkového rizika. Když byly všechny tyto úkony učiněny a dokumentace k veřejné zakázce byla odsouhlasena, došlo k uveřejnění veřejné zakázky na profilu zadavatele a na certifikovaném elektronickém nástroji pro zadávání veřejných zakázek.

9.1 Předmět plnění veřejné zakázky

Níže si ukážeme konkrétní nastavení předmětu plnění veřejné zakázky:

Předmět plnění veřejné zakázky

ÚVOD – místa pojištění

Místa pojištění (místa, kde se nacházejí pojištěné cennosti, movité a nemovité věci):

- a) Jungmannova 18, Praha 1, tj. dům č. p. 738,
- b) Jungmannova 28, Praha 1 (TeTa), tj. dům č. p. 747,
- c) Jungmannova 31, Praha 1 (palác Adria), tj. dům č. p. 36,
- d) Národní 43, Perlová 10, Praha 1, tj. dům č. p. 365,
- e) Národní 37, Praha 1 (Platýz), tj. dům č. p. 416,
- f) Michalská 439/13, Praha 1, tj. dům č. p. 43
- g) Celetná 19, 21, Praha 1, tj. dům č. p. 594 a dům č. p. 593
- h) Blanická 28, Praha 2, tj. dům č. p. 1008,
- i) U Sovových mlýnů 2, Praha 1, tj. dům č. p. 503,
- j) Křižíkova 10, Praha 8 (Hudební divadlo v Karlíně), tj. dům č. p. 283.

Místa pojištění (místa, kde se nacházejí pojištěné cennosti, movité a nemovité věci):

- k) Jungmannova 18, Praha 1, tj. dům č. p. 738,
- l) Jungmannova 28, Praha 1 (TeTa), tj. dům č. p. 747,
- m) Jungmannova 31, Praha 1 (palác Adria), tj. dům č. p. 36,

- n) Národní 43, Perlová 10, Praha 1, tj. dům č. p. 365,
- o) Národní 37, Praha 1 (Platýz), tj. dům č. p. 416,
- p) Michalská 439/13, Praha 1, tj. dům č. p. 43
- q) Celetná 19, 21, Praha 1, tj. dům č. p. 594 a dům č. p. 593
- r) Blanická 28, Praha 2, tj. dům č. p. 1008,
- s) U Sovových mlýnů 2, Praha 1, tj. dům č. p. 503,
- t) Křižíkova 10, Praha 8 (Hudební divadlo v Karlíně), tj. dům č. p. 283.

Místa pojištění (místa, kde se nacházejí pojištěné cennosti a movité věci):

- u) Aquacentrum Šutka, Čimická 848/41, Praha 8,
- v) Bazén Strahov, Vaníčková 100/6, východní tribuna Velkého strahovského stadionu 160 17 Praha 6,
- w) Volná prostranství nebo sklady na území hl. m. Prahy (městské židle a stolky), místa pojištění: Holešovická tržnice, Bubenské nábřeží 306, Praha 7 – hala č. 13 (centrální sklad), Holešovická tržnice – p. č. 1188 (k. ú. Holešovice), ČVUT – p. č. 590/2 (k. ú. Dejvice), Containall – p. č. 1041 (k. ú. Malá strana) a p. č. 2137/11 (k. ú. Holešovice) Národní divadlo – p. č. 942/1, (k. ú. Malá Strana), TCP a. s., náplavka Smíchov – p. č. 5052 (k. ú. Smíchov), Malostranské náměstí,
- x) areál České přístavy a.s. – přístav Smíchov

Všechny výše specifikované nemovitosti jsou ve vlastnictví hlavního města Prahy. Mezi hlavním městem Prahou a zadavatelem byly uzavřeny smlouvy o obchodním využití a správě, na jejichž základě správu a obchodní využití všech nemovitostí na výše uvedených adresách, včetně v nich umístěných movitých věcí vykonává zadavatel. Zadavatel je oprávněn inkasovat pojistné plnění v případě pojistných událostí.

1. Živelní pojištění

1.1. Místo pojištění: Všechna místa pojištění specifikovaná výše v úvodu pod písm. a) až l) a n).

1.2. Pojistná rizika:

- požár a jeho průvodní jevy,
- průvodní jevy požáru (tzn. teplo a zplodiny hoření vznikající při požáru, a to i pokud se ohnisko nenachází přímo v místě pojištění, ale v jeho blízkosti),

- výbuch,
- úder blesku,
- náraz nebo zřícení letadla, jeho části nebo nákladu
- vichřice,
- krupobití,
- zemětřesení,
- sesuv půdy zřícením skal nebo zemin,
- sesouvání nebo zřícení lavin,
- tíha sněhu nebo námrazy,
- pád stromů, stožárů a jiných předmětů,
- náraz motorového vozidla, jeho části nebo jím přepravovaného nákladu,
- záplava a povodeň, a to i když nastane pouze v místě pojištění (včetně zpětného vystoupení kapaliny z odpadního potrubí způsobeného zahlcením venkovní kanalizace v důsledku atmosférických srážek, povodně nebo záplavy), pojistné krytí se musí vztahovat i na dvacetiletou vodu,
- vodovodní škody, tj. škody způsobené kapalinou unikající z vodovodních zařízení (včetně kanalizace, vnitřních okapových svodů, stabilních hasicích zařízení), v případě pojištěných budov a staveb rovněž poškození nebo zničení: kotlů, nádrží, výměňkových stanic způsobených zamrznutím kapaliny v nich; potrubí, topných těles vodovodních zařízení, způsobených přetlakem nebo zamrznutím kapaliny v nich, vč. rozvodů vyskytujících se mimo budovy na pozemcích v místě pojištění,
- škody způsobené hasebními látkami použitými při zásahu proti požáru
- nepřímý úder blesku (indukce, přepětí, zkrat)
- atmosférické srážky (voda z přívalového deště, tání ledové nebo sněhové vrstvy, zahlcení nebo zamrznutí vnějších okapů),
- náklady na demolici, vyklizení, odvoz a uložení sutí, odklizení zbytků pojištěné věci.

1.2.1. Pojištěné věci:

- a) Soubor spravovaných budov a staveb na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na novou cenu (pozn. v pojistném krytí jsou zahrnuty i umělecké prvky budov – štukové omítky, sochy

- a plastiky na fasádách, lustry, opona apod. a i předměty na vnější straně budov),
- b) Soubor vlastního majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví zadavatele (DHIM + HIM), který se nachází na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na novou cenu,
 - c) Soubor svěřeného majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví hl. m. Prahy svěřeného do správy zadavatele (DHIM + HIM), který se nachází na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na novou cenu,
 - d) cennosti v trezorech a pokladnách na adresách:
Jungmannova 31, Praha 1,
Blanická 28, Praha 2,
Čimická 848/41, Praha 8,
Vaničkova 100/6, východní tribuna Velkého strahovského stadionu,
160 17 Praha 6,
 - e) převzaté věci – na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až l) a n) dočasně uskladněné movité věci, které nejsou ve vlastnictví ani ve správě zadavatele,
 - f) písemnosti, plány, a to i v elektronické podobě – na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až l),
 - g) předměty na volném prostranství v rozsahu FLEXA: městské židle a stolký umístěné na volném prostranství nebo ve skladech na území hl. m. Prahy.

Místa pojištění: Holešovická tržnice, Bubenské nábreží 306, Praha 7 – hala č. 13 (Centrální sklad), Holešovická tržnice – p. č. 1188 (k. ú. Holešovice), ČVUT – p. č. 590/2 (k. ú. Dejvice), Containall – p. č. 1041 (k. ú. Malá strana) a p. č. 2137/11 (k. ú. Holešovice), Národní divadlo – p. č. 942/1, (k. ú. Nové Město), TCP a. s., náplavka Smíchov – p. č. 5052 (k. ú. Smíchov),

- h) soubor protipovodňových mobilních zábran na místě pojištění, areál České přístavy a.s. – přístav Smíchov.

1.3.Pojistná částka:

1.3. písm. a)	3.740.100.000, - Kč
1.3. písm. b)	3.663.000, - Kč
1.3. písm. c)	28.300.000, - Kč
1.3. písm. d)	300.000, - Kč
1.3. písm. e)	1.000.000, - Kč
1.3. písm. f)	500.000, - Kč
1.3. písm. g)	850.000, - Kč
1.3. písm. h)	578.000, - Kč

1.4.Maximální spoluúčast:

1.3. písm. a) až f): FLEXA	100.000, - Kč
povodeň, záplavy 1 %, min.	250.000, - Kč
ostatní živel	5.000, - Kč
1.3. písm. g) a h): FLEXA	5.000, - Kč

1.5.Povolené limity plnění:

- Povodeň, záplava: min. **120.000.000, - Kč** za všechny škody v jednom pojistném roce vč. Škod hrazených z přerušení nebo omezení provozu, sublimit plnění pro adresu U Sovových mlýnů 2, Praha 1: **25.000.000, - Kč**,
- vichřice, krupobití: min. **100.000.000, - Kč** za všechny škody v jednom pojistném roce vč. škod hrazených z přerušení nebo omezení provozu,
- zemětřesení, sesuv půdy, zřícení skla nebo zemin, sesouvání nebo zřícení lavin, tíha sněhu nebo námrazy: min **100.000.000,- Kč** za všechny škody v jednom pojistném roce včetně škod hrazených z přerušení nebo omezení provozu,
- nepřímý úder blesku: **500.000, - Kč** za všechny škody v jednom pojistném roce,
- atmosférické srážky: **200.000, - Kč** za všechny škody v jednom pojistném roce,
- náklady na demolici, vyklizení, odvoz a uložení suti, odklizení zbytků pojištěné věci: **20.000.000, - Kč**.

Pojistné krytí se musí vztahovat i na budovy a stavby v průběhu jejich rekonstrukcí nebo oprav.

Navýšení sublimitu plnění pro povodeň a záplavu na adrese U Sovových mlýnů 2, Praha 1 nad výše uvedené minimum 25.000.000, - Kč, a to v celých Kč za všechny škody v jednom pojistném roce včetně škod hrazených z přerušení nebo omezení provozu tvoří 3. dílčí hodnotící kritérium, blíže viz čl. VII. této zadávací dokumentace.

2. Pojištění pro případ škod způsobených krádeží, vloupáním nebo loupežným přepadením

2.1. Místo pojištění: Všechna místa pojištění specifikovaná výše v úvodu pod písm. a) až n)

2.2. Pojistná rizika:

- krádež, vloupání,
- loupežné přepadení,
- vandalismus v souvislosti s krádeží.

Pozn. Pojištění zahrnuje škody způsobené zjištěným i nezjištěným pachatelem!

2.3. Pojištěné věci:

- a) Stavební součásti a příslušenství (vnější i vnitřní) spravovaných budov a staveb na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), včetně stavebních součástí, elektronického zabezpečovacího systému (EZS), elektronické požární signalizace (EPS), schránek apod., uměleckých prvků budov, a to na první riziko (pozn. nárok na plnění při odcizení stavebních součástí vzniká i s pouhým překonáním konstrukčního upevnění těchto věcí),
- b) soubor vlastního majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví zadavatele, který se nachází na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až m), a to na první riziko.

Zabezpečení movitého majetku, které je uchazeč povinen akceptovat, je uvedeno v příloze č. 6 (Zabezpečení),

- c) soubor svěřeného majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví hl. m. Prahy svěřeného do správy zadavatele, který se nachází na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na první riziko.

Zabezpečení movitého majetku, které je uchazeč povinen akceptovat, je uvedeno v příloze č. 6 (Zabezpečení objektů).

- d) cennosti v trezorech a pokladnách na adresách:
Jungmannova 31, Praha 1
Blanická 28, Praha 2
Čimická 848/41, Praha 8
Vaničkova 100/6, východní tribuna Velkého strahovského stadionu 160 17
Praha 6,
- e) převzaté věci – na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až m) dočasně uskladněné věci, které nejsou ve vlastnictví ani ve správě zadavatele,
- f) přeprava cenností, které je uchazeč povinen akceptovat, je uvedeno v příloze č. 6 (Zabezpečení),
- g) předměty na volném prostranství: městské židle a stolky umístěné na volném prostranství, nebo ve skladech na území hl. m. Prahy, a to na první riziko. Zabezpečení cenností, které je uchazeč povinen akceptovat, je uvedeno v příloze č. 6 (Zabezpečení)
Místa pojištění: Holešovická tržnice, Bubenské nábřeží 306, Praha 7 – hala č. 13 (Centrální sklad), Holešovická tržnice – p. č. 1188 (k. ú. Holešovice), ČVUT – p. č. 590/2 (k. ú. Dejvice), Containall – p. č. 1041 (k. ú. Malá strana) a p. č. 2137/11 (k. ú. Holešovice), Národní divadlo – p. č. 942/1, (k. ú. Nové město), TCP a. s., náplavka Smíchov – p. č. 5052 (k. ú. Smíchov),
- h) soubor protipovodňových mobilních zábran na místě pojištění, areál České přístavy a.s. – přístav Smíchov.

2.4. Pojistná částka:

2.3. písm. a)	1.000.000, - Kč
2.3. písm. b)	500.000, - Kč
2.3. písm. c)	1.000.000, - Kč
2.3. písm. d)	300.000, - Kč
2.3. písm. e)	1.000.000, - Kč
2.3. písm. f)	100.000, -Kč
2.3. písm. g)	50.000, - Kč
2.3. písm. h)	578.000, - Kč

2.5. Maximální spoluúčast

2.3. písm. a) až h)	1.000, - Kč
---------------------	-------------

3. Pojištění pro případ vandalismu

3.1.Místo pojištění: Všechna místa pojištění specifikovaná výše v úvodu pod písm. a) až i).

3.2.Pojistná rizika:

- Vandalismus prostý (i bez souvislosti s krádeží) – zjištěný i nezjištěný pachatel včetně sprejerství a škod způsobených vyrýváním, v případě škod na nemovitostech včetně škod způsobených bez překonání překážky.

3.3.Pojištěné věci

- a) Soubor spravovaných budov a staveb na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na novou cenu na první riziko,
- b) soubor vlastního majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví zadavatele a soubor svěřeného majetku, tj. movitého majetku ve vlastnictví hl. m. Prahy, svěřeného do správy zadavatele (DHIM + HIM), který se nachází na adresách uvedených výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na novou cenu na první riziko
- c) předměty na volném prostranství: městské židle a stolky umístěné na volném prostranství, nebo ve skladech na území hl. m. Prahy, bez sprejerství a škod způsobených vyrýváním, a to na první riziko.
Místa pojištění: Holešovická tržnice – p. č. 1188 (k. ú. Holešovice), ČVUT – p. č. 590/2 (k. ú. Dejvice), Containall – p. č. 1041 (k. ú. Malá strana) a p. č. 2137/11 (k. ú. Holešovice), Národní divadlo – p. č. 942/1, (k. ú. Nové město), TCP a. s., náplavka Smíchov – p. č. 5052 (k. ú. Smíchov)
- d) soubor protipovodňových mobilních zábran na místě pojištění, areál České přístavy a.s. – přístav Smíchov.

3.4.Pojistná částka:

3.3. písm. a)	700.000, - Kč
3.3. písm. b)	300.000, - Kč
3.3. písm. c)	30.000, - Kč
3.3. písm. d))	100.000, - Kč

3.5.Maximální spoluúčast:

- 3.3. písm. a) a b) 5 % minimálně však 1.000, - Kč
- 3.3. písm. c) a d) 10 % minimálně však 1.000, - Kč

4. Pojištění skel

4.1. Místo pojištění: Všechna místa pojištění specifikovaná výše v úvodu pod písm. a) až j).

4.2. Pojistná rizika: Na všechna rizika včetně škod způsobených vyrýváním.

4.3. Pojištěné věci: Soubor skel a výloh (i jejich plastových náhrad) včetně nalepených nápisů, bezpečnostních folií a snímačů apod. vč. prací nutných k výměně nebo opravě skla, na všech místech pojištění specifikovaných výše v úvodu pod písm. a) až j), a to na první riziko.

4.4. Pojistná částka:

1.000.000, - Kč

4.5. Maximální spoluúčast

1.000, - Kč

5. Pojištění živelního přerušení nebo omezení provozu

Místo pojištění: Všechna místa pojištění specifikovaná výše v úvodu pod písm. a) až j).

5.1. Pojistná rizika:

- požár a jeho průvodní jevy,
- průvodní jevy požáru (tzn. teplo a zplodiny hoření vznikající při požáru, a to i pokud se ohnisko nenachází přímo v místě pojištění, ale v jeho blízkosti),
- výbuch,
- úder blesku,
- náraz nebo zřícení letadla, jeho části nebo nákladu
- vichřice,
- krupobití,
- zemětřesení,
- sesuv půdy, zřícením skal nebo zemin,
- sesouvání nebo zřícení lavin,
- tíha sněhu nebo námrazy,
- pád stromů, stožárů a jiných předmětů,
- náraz motorového vozidla, jeho části nebo jím přepravovaného nákladu,

- záplava a povodeň, a to i když nastane pouze v místě pojištění (včetně zpětného vystoupení kapaliny z odpadního potrubí způsobeného zahlcením venkovní kanalizace v důsledku atmosférických srážek, povodně nebo záplavy), pojistné krytí se musí vztahovat i na dvacetiletou vodu,
- vodovodní škody, tj. škody způsobené kapalinou unikající z vodovodních zařízení (včetně kanalizace, vnitřních okapových svodů, stabilních hasicích zařízení), v případě pojištěných budov a staveb rovněž poškození nebo zničení: kotlů, nádrží, výměňkových stanic způsobených zamrznutím kapaliny v nich; potrubí, topných těles vodovodních zařízení způsobených přetlakem nebo zamrznutím kapaliny v nich, vč. Rozvodů vyskytujících se mimo budovy na pozemcích v místě pojištění,
- škody způsobené hasebními látkami použitými při zásahu proti požáru

5.2. Pojištěné věci:

Stálé náklady a ušlý zisk (vč. ztráty nájemného).

5.3. Pojistná částka:

51.000.000, - Kč

Doba ručení: 12 měsíců

5.4. Maximální spoluúčast:

Časová franšíza: 48 hodin.

6. Pojištění odpovědnosti za újmu

6.1. Pojistná rizika na všechny zadavatelem oprávněně vykonávané činnosti:

- a) obecná odpovědnost (újma na zdraví, životě, věci, následná finanční škoda, a to včetně újmy vyplývající z vlastnictví, držby, nebo užívání nemovitosti) – případný roční limit plnění za škody způsobené na věcech umělecké, historické nebo sběratelské hodnoty (obrazy, sochy, sbírky apod.) nesmí být nižší než 2.000.000, - Kč,
- b) regresy zdravotních pojišťoven a regresy dávek nemocenského pojištění (i za zaměstnance zadavatele),
- c) pojištění čisté finanční škody bez činností: přípravné a dokončovací stavební práce, specializované stavební činnosti; činnost účetních

- poradců, vedení účetnictví; poskytování software, poradenství v oblasti IT, zpracování dat, hostingové a související činnosti a webové portály),
- d) pojištění čisté finanční škody – pokuty a penále uložené poškozenému k tomu oprávněným orgánem přímo na základě právního předpisu v souvislosti s činností nebo vztahem pojištěného, pro které je pojistnou smlouvou sjednáno pojištění,
 - e) náhrada nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do práv na ochranu osobnosti, pokud je uložena pravomocným rozhodnutím soudu (pojištění se nemusí vztahovat na náhradu újmy způsobené: sexuálním obtěžováním nebo zneužíváním; pomluvou; urážkou; výkonem veřejné moci; porušením práv duševního vlastnictví),
 - f) znečištění životního prostředí bez ohledu na to, zda znečištění způsobilo selhání ochranného zařízení či nikoli (náklady na zamezení, odstranění, neutralizování úniku nebo šíření nebezpečné látky),
 - g) věci zaměstnanců a věci odložené zákazníky na místech obvyklých nebo k tomu určených,
 - h) křížová odpovědnost povinnost nahradit škodu nebo jiné újmy způsobené osobám blízkým pojištěnému, nebo majetkové propojeným subjektům,

6.2.Limity pojistného plnění:

- 6.1. písm. a) 20.000.000, - Kč na jednu škodu
- 40.000.000, - Kč na všechny škody v jednom pojistném roce.

6.3.Sublimity pojistného plnění:

- 6.1. písm. b) 5.000.000, - Kč
- 6.1. písm. c) 5.000.000, - Kč
- 6.1. písm. d) 1.000.000, - Kč
- 6.1. písm. e) 1.000.000, - Kč
- 6.1. písm. f) 500.000, - Kč
- 6.1. písm. g) 500.000, - Kč
- 6.1. písm. h) 20.000.000, - Kč

6.4.Maximální spoluúčast:

- 6.1. písm. a) až f) a h) 10.000, - Kč
- 6.1. písm. g) 1.000, - Kč

6.5. Územní rozsah: Česká republika

Pojištění se vztahuje i na škody způsobené hl. m. Praze⁸⁵

9.2 Požadovaná ujednání v návrhu pojistné smlouvy

Pojistná smlouva musí zahrnovat mimo jiné obchodní podmínky zadavatele, jejichž konkrétní znění je uvedeno níže:

- a) „Smluvní ustanovení, která jsou převzata ze zadávacích podmínek veřejné zakázky „Pojištění nemovitého a movitého majetku a pojištění odpovědnosti za škodu“, mají přednost před dalšími smluvními ustanoveními této smlouvy, obchodními podmínkami, všeobecnými, zvláštními či doplňkovými pojistnými podmínkami pojistitele, jakož i před jinými smluvními ujednáními v pojistné smlouvě.“
- b) „Pojistitel tímto bere na vědomí, že v souvislosti s plněním této Smlouvy je osobou povinnou spolupůsobit při výkonu finanční kontroly ve smyslu ustanovení § 2 písm. e) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů (dále jen pod označením „ZoFK“). Pojistitel se zavazuje poskytnout neprodleně veškerou součinnost jakémukoliv subjektu za účelem splnění povinností plynoucích ze ZoFK. Toto spolupůsobení je povinen zajistit i u svých případných poddodavatelů. Pojistitel uděluje souhlas se zveřejněním celé této smlouvy v jejím úplném znění na profilu pojistníka, jakož i všech dodatků, úkonů a okolností s touto smlouvou souvisejících, v souladu se zněním zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu se zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.“
- c) „Smluvní strany výslovně souhlasí s tím, aby tato smlouva byla uvedena v Centrální evidenci smluv (CES) vedené hl. m. Prahou, která je veřejně přístupná a která obsahuje údaje o smluvních stranách, číselné označení této smlouvy, datum jejího podpisu a text této smlouvy.“
- d) „Smlouva bude zveřejněna v registru smluv dle zákona č. 340/2015 Sb., o registru smluv, ve znění pozdějších předpisů. Pojistník zašle smlouvu správci registru smluv k uveřejnění.“

⁸⁵ Mgr. Sebastián Albl, VZ0101447: pojištění nemovitého a movitého majetku a pojištění odpovědnosti za škodu.

- e) „Smluvní strany prohlašují, že skutečnosti uvedené v této smlouvě nepovažují za obchodní tajemství ve smyslu ustanovení § 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) a udělují svolení k jejich užití a zveřejnění bez stanovení jakýchkoli dalších podmínek.“
- f) „Pojistitel se zavazuje neposkytovat informace obdržené od pojistníka třetím osobám bez písemného souhlasu pojistníka.“
- g) „Pojistník i pojistitel jsou oprávněni vypovědět pojistnou smlouvu výhradně ke konci pojistného roku. Musí tak však učinit nejpozději 3 měsíce před uplynutím příslušného pojistného roku, a to písemnou výpovědí, která bude nejpozději 3 měsíce před uplynutím příslušného pojistného roku doručena na adresu sídla druhé smluvní strany.“
- h) „Vedle možností ukončení pojistné smlouvy stanovených občanským zákoníkem bude pojistník v případě závažného porušení smlouvy ze strany pojistitele oprávněn kdykoliv v průběhu pojistného období od této smlouvy odstoupit. Smlouva v důsledku odstoupení pojistníka zaniká uplynutím tří měsíců následujících po dni, v němž byla písemná výpověď doručena pojistiteli. Za závažné porušení smlouvy se považuje:
- opakované (tj. více, než ve třech případech) prodlení pojistitele s vyřízením pojistné události a/nebo oprávněných požadavků pojistníka oproti lhůtám dle příslušných právních předpisů a/nebo dle smlouvy;
 - ztráta oprávnění pojistitele nezbytného k poskytování služeb, které jsou předmětem této smlouvy;
 - dnem vstupu pojistitele do likvidace, dnem zahájení insolvenčního řízení proti pojistiteli, či pozastavení nebo přerušování činnosti pojistitele.“
- i) „Oprávněným z této pojistné smlouvy je pojištěný, případně další osoba, které vznikne právo na pojistné plnění.“
- j) „Den počátku pojištění:
- k) „Pojištění vzniká dnem počátku pojištění, uvedeným v této pojistné smlouvě, i v případě, že pojistná smlouva vstoupí v účinnost po sjednaném dni počátku pojištění. Pojistitel není povinen poskytnout pojistné plnění, pokud pojistník v době uzavření pojistné smlouvy věděl nebo vědět měl a mohl, že pojistná událost již nastala, a pojistitel nemá právo na pojistné,

pokud v době uzavření pojistné smlouvy věděl nebo měl a mohl vědět, že pojistná událost nastat nemůže.“

- l) „Pojistitel potvrzuje, že předmět a rozsah pojištění a rozsah pojistného krytí sjednaný v této smlouvě odpovídá požadavkům pojistníka na pojištění upravených v zadávací dokumentaci veřejné zakázky.“
- m) „Pojistitel zřídil zvláštní kontaktní spojení pro přijímání oznámení o pojistné události od pojistníka a pojištěných – email: [doplní pojistitel před podpisem smlouvy], tel. [doplní pojistitel před podpisem smlouvy];“
- n) „Pojistitel se zavazuje zachovat výši sazeb majetku po celou dobu účinnosti této smlouvy, a to i pro majetek zařazovaný nově do pojištění.
- o) „Pojistitel se zavazuje tolerovat roční přírůstek pojištěného souboru majetku do výše 15 % bez navýšení pojistného a bez uplatnění podpojištění. Překročí-li roční přírůstek pojištěného souboru majetku o 15 %, pojistné za majetek nově pořízený bude stanoveno na základě základní sazby této pojistné smlouvy, a to dle sazby pojistného pro majetek stejného druhu. V případě, že nově pořízený majetek nebude možné podřadit pod některou z kategorií sazby pojistitele a na základě tohoto stanovit výši pojistného pro nově pořízený majetek, bude takový majetek pojištěn samostatně na základě dodatku k této pojistné smlouvě uzavřeného mezi pojistitelem a pojistníkem.“
- p) „Pojistník je oprávněn zúžit rozsah souboru pojištěného majetku, přičemž v tomto případě bude zároveň adekvátním způsobem snížena výše pojistného.
- q) „Platby pojistného budou prováděny v české měně a budou hrazeny pojistníkem na účet pojistitele, a to na základě pojistitelem vystaveného daňového dokladu. Pojistné se považuje za uhrazené dnem jeho odepsání z účtu pojistníka.“
- r) „Platby za roční pojistné budou prováděny v české měně 2x ročně ve dvou rovnoměrných pololetních splátkách se splatností vždy na začátku a v půli pojistného roku.“
- s) „Nebude-li pojistné pojistníkem uhrazeno včas, nemá tato skutečnost automaticky za následek zánik této smlouvy.“
- t) „Pojistník nenese odpovědnost za jakákoli kurzová a/nebo jiná rizika na straně pojistitele.“

- u) „Pojistné plnění za poškození, zničení, ztrátu nebo odcizení pojištěné věci ze škod způsobených živelným pojištěním, pojištěním pro případ škody způsobených krádeží, vloupáním nebo loupežným přepadením, pojištěním pro případ vandalismu a pojištěním skel bude zasíláno na účet pojistníka v nových cenách. Pojistným plněním v nových cenách se rozumí částka odpovídající přiměřeným nákladům na znovupořízení stejné nebo srovnatelné nové věci (nebo za opravu poškozené věci) sníženou o cenu využitelných zbytků a sjednanou spoluúčast. Pokud však opotřebení nebo jiné znehodnocení pojištěné věci v době bezprostředně před vznikem pojistné události přesáhne 70 %, může být pojistné plnění vyplaceno v časové ceně.“⁸⁶

⁸⁶ Mgr. Sebastián Albl, VZ0101447: pojištění nemovitého a movitého majetku a pojištění odpovědnosti za škodu.

10 Závěr

Jak ve své práci uvádím, pojišťovnictví je velice důležitý obor. V dnešní době se vůbec nejedná o jednoduchou problematiku. Jak jsme si v této práci ukázali, pojištění se prolíná více obory lidské činnosti a zahrnuje mnoho odvětví. Je to jeden z nástrojů ekonomiky, jak minimalizovat finanční ztráty a předcházet tíživým situacím. Pojišťovny jsou jediné instituce, které dokáží ochránit naše aktiva při nenadálé události. I přesto, že se nám platba pojistného nelíbí a v podstatě platíme za něco nehmotného, je třeba si uvědomit, že právě pojištění je jeden z mála prostředků ochrany majetku většiny z nás. Málokdo si může dovolit tvořit takové rezervy, aby byl schopen nahradit případnou újmu nebo škodu na majetku. To samé platí i v případě veřejnoprávních korporací, které hospodaří s majetkem dosahujících obrovských hodnot. Občanský zákoník definuje pojistnou smlouvu jako závazek z odvážných smluv. Je třeba se na ně i tak dívat. Existuje mnoho nástrojů krizového a rizikového řízení a pojištění je jedním z nich. Dle mého názoru by každý občan, společnost i samospráva měla mít správně nastavený pojistný program. K tomu je možno využít odbornou práci pojišťovacích makléřů. Je však třeba dobře zvolit odborníka. Práce makléře nespočívá pouze v uzavření smlouvy, jedná se o dlouhodobý strategický proces. Nejdříve je třeba dobře poznat klienta, ať už se jedná o právnickou osobu či fyzickou. Dále správně pochopit jeho potřeby a analyzovat možné riziko. Pracovat s každým individuálně podle jeho potřeb. V oblasti pojištění veřejné správy je právě úkolem pojišťovacího makléře jako odborníka v daném oboru, aby pomohl se zpracováním veřejné zakázky, je-li to potřeba. Tvorba zadávací dokumentace může být otázkou měsíců práce v návaznosti na složitost dané zakázky. Některé menší obce nemají vlastní právní oddělení na tvorbu veřejných zakázek, a tak zde opět nastupuje pojišťovací makléř, jehož úkolem je v tomto směru pomoci. Je tedy velmi důležité, aby makléř měl dostatečné vzdělání a právní povědomí o tvorbě těchto podkladů. V neposlední řadě je to neustálá kontinuální práce makléře, který je každý den v kontaktu s klientem a řeší jeho potřeby, např. změny v oblasti pojištění, přidání či odebrání rizik, nových předmětů pojištění a podobně. Také bych v této oblasti určitě zmínil výhodnost pojišťovacího makléře. Narozdíl od ostatních poskytovatelů služeb, pojišťovací makléř nepřináší vyšší náklady. Jeho provize je vyplacena pojistitelem nikoli klientem. Mnozí by mohli namítnout, že tato cena je zahrnuta v ceně pojištění. Jistě

částečně ano, ale právě silný pojišťovací makléř je schopen vyjednat podmínky, které by sám klient nikdy nedostal.

Tak jako do všech dnešních oborů lidské činnosti, se i do oboru pojišťovnictví promítají moderní technologie. Ať už v oblasti sjednávání pojistných smluv, komunikace s klientem nebo likvidace pojistných událostí. Dnes tedy můžeme jen odhadovat, kam se tento obor posune v příštích dekáдах. Podle mého názoru v tomto oboru bude vždy potřeba uplatňovat lidský přístup v komunikaci a empatii s klientem.

Doufám, že tato práce přinese alespoň stručný pohled na oblast pojišťovnictví a uplatnění tohoto oboru v rámci veřejného sektoru.

11 Cizojazyčné resumé

As presented in this thesis, insurance is a very important subject. Nowadays it can certainly not be considered a simple problem. As was shown in this thesis, insurance is entangled throughout several areas of human activity and affects many fields. It is one of the tools of the economy to minimize financial losses and reduce stressful situations. Insurance companies are the only institutions that can protect our assets in unexpected events. Even though we do not like to pay for insurance and we basically pay for something intangible, it is important to realize that insurance is one of the few ways to protect our properties. Most people are unable to create sufficient reserves to cover a potential loss or damage of a property. The same holds for the property of public administration corporates that manage assets with tremendous value. The public code defines insurance as engagements from brave contracts and it is necessary to look at it that way. There are many tools of crisis and risk management and insurance is one of them. In my opinion, each individual, society, and autonomy should have a properly set insurance plan. To that end, it is possible to use the assistance of an insurance broker. It is, however, important to choose the right expert. The job of an insurance expert is not only to seal the contract, it is rather a long-term strategic process. The first step is to get to know the client, whether it is a person or a company. The next step is to understand the needs of the client and analyze the risks. It is important to work with everyone on an individual basis according to their needs. In the area of public administration, it is the task of the insurance broker as an expert in the given field to assist with processing the procurement if necessary. Composing the tender documentation can be a process taking several months of work depending on the complexity. Smaller municipalities often do not have their own legal department and here enters the insurance broker again to assist with the preparation. It is, therefore, crucial that the insurance broker is educated in the legal aspects of the given area. Last but not least is the continuous work of the insurance broker who is in everyday contact with the clients and is ready to assist their needs. Such tasks include for example changes in the insurance conditions or adding or removing certain risks. It is important to mention the financial advantage of the insurance broker as well. In contrast with other service providers, utilizing the services of an insurance broker does not increase the costs. His provision is paid by the insurance company, not the client. One might argue that the costs are included in the price of the insurance, which is

to a certain extent true, but a strong assertive insurance broker is able to negotiate deals with the insurance companies that the client would not achieve.

As with all other fields of human activity, the insurance field is also affected by modern technologies, whether it be the area of deal-making, communication with the client, or settlement of the insurance claims. Today we can only guess where the field will move in the coming decades. In my opinion, the insurance field will always require a human approach and empathy with the client.

I hope that this work will shed light on the basics of the insurance field in the sector of public administration.

12 Klíčová slova:

pojištění, náhrada škody, újma, pojišťovnictví, spolupráce, krytí, rizika, pojistné
nebezpečí

Keywords:

Insurance, compensation, harm, insurance industry, cooperation, cover, risks,
insurance risk

13 Seznam použité literatury

Knižní publikace:

KŘIVOHLÁVEK, Václav, J. Zárybnická. Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Eupress, 2005. 215 s. ISBN 80-200-0797-0.

The Journal of Risk and Insurance, vol. 39, June 1972

SCHELLE, Karel a Milan HRADEC. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52X

ČAJKOVÁ, V., MARINOVIČOVÁ, D. pojišťovnictví, Masarykova univerzita v Brně, první vydání, 2005 ISBN 80-210-3525-0.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojištění a pojišťovnictví. 1. Praha: Ekopress, [2015], 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5.

ŠUBERT, M. Realizace Incoterms 2000 v dopravě a pojištění. Praha: ICC Česká republika, 2003. ISBN 80-903297-2-1.

BÖHM, A. – MUŽÁKOVÁ, K. Pojišťovnictví a regulace financí trhů. Praha: professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-035-5.

Dr. Mgr Milan, HRADEC a Ing. Žaneta BOUČKOVÁ, PH.D. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. 1. Vysoká škola finanční a správní, a.s, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

KUTINA, Zdeněk. *Profese: pojišťovací makléř*. 1. Praha: Eupress, 2010, ISBN 978-80-7408-038-8.

HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179- 254-3.

BALÝOVÁ, Lucie. *Veřejné zakázky*. 2. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 9788074008054

Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění majetku a odpovědnosti P-100/14.

Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění odpovědnosti za újmu P-600/14,

Právní předpisy

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla č. 168/1999 Sb.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti.

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 266/2006 Sb. o úrazovém pojištění zaměstnanců

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů

Směrnice Rady Evropské unie a Evropského parlamentu 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Internetové zdroje:

www.opojisteni.cz

www.mfcr.cz

www.acredit.cz

www.colonnade.cz

www.wbstore.ir.org

www.mesec.cz

www.slavia-pojistovna.cz

www.moduservis.cz

www.mvcr.cz

www.denik.obec.cz

Seznam tabulek a obrázku

Obrázek č. 1: zjednodušené schéma principu vystavení smluvní záruky

Tabulka č. 2: Příklady druhů právní ochrany

Tabulka č. 1: Rozdělení dopravního pojištění

Seznam zkratk

ABGB = všeobecný zákoník občanský pro německé dědictvé země Rakouské monarchie

All Risks = proti všem pojistným nebezpečím, která nejsou vyloučena

Apod. = a podobně

Atd. = a tak dále

NOZ = Občanský zákoník

ZZVZ = Zákon o zadávání veřejných zakázek

šomáž = pojištění přerušení provozu

Kasko = havarijní pojištění

Kargo = pojištění dopravy

D&O = Directors and Officers.

ZoFK = zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů